

AOKRIF

Irodalmi Folyóirat • 2023. tél
XVI. évfolyam 4. szám

Apokrif

Irodalmi folyóirat
megjelenik negyedévente
XVI. évfolyam, 4. szám
2023. tél

Főszerkesztő

Nyerges Gábor Ádám

Szerkesztők

Kerber Balázs (vers)
Mizsur Dániel (próza)
Dénes Gergő (kritika, korrektúra)
Veress Dániel (kép)
Tamás Péter (műfordítás)

•

Munkatársak

Molnár A. Aliz (tördelés, címlap, Apokrif Online)

Szerkesztőség

1052 Budapest, Vitkovics Mihály u. 7. IV/1
Tel.: (1) 951 8518; (30) 876 1473
apokriflap@gmail.com

<http://www.apokrifonline.com>

Felelős kiadók

Palimpszeszt Kulturális Alapítvány, Szófa Irodalom Bt.

Nyomda

Könyvpont Nyomda Kft.
Felelős vezető: Gembela Zsolt

A folyóirat emblémája Hlatki Dorottya munkája.

Copyright © 2023 Az Apokrif 2023/4. számának
szerzői és szerkesztői

Megjelenik 250 példányban; az egyes példány ára 500 Ft
ISSN 2060-3207

”

50-re lassultál

tapinthatatlanul

”

Szépirodalom

- 8 Simon Márton**
*A költészetről; Ha delfinek lennénk; Szent György
azt álmodja, hogy nincsenek sárkányok, és ordítva ébred*
- 14 Faragó Dániel**
Tetszhalotti beszéd
- 16 Istók Anna**
blurred lines
- 20 Tábor Ádám**
Egy-idejűség; A szívemhez
- 23 Ocsenás Péter Bence**
Robbanó színek; Hatvankettedik
- 31 Veszprémi Szilveszter**
*Akinek a kesályik elvitték a testvérét; Aki látja a fiát téglát
vetni; Akit nem tanítottak az apja nyelvére*
- 35 Littner Zsolt**
Egérkének pasi kell
- 42 Szabolcsi Viktória**
Dolgok, amikről nem; Mák
- 44 Biró Erika**
vesztibuláris manőver; üvegtesti homály
- 47 Bödecs László**
Isten úgy veszi körbe népét, mint a hegy tetején a felhő
- 50 Sajó László**
Mire megjössz

Látószög

- 53** **Úgy becsukni az ajtót**
(Puklus Péter és Veress Dániel beszélgetése)

Látótávolság

- 64** **Hocza-Szabó Marcell:** A könnyelmű létezés kockázata
(Körtesi Márton: Öngyújtótöltés)
- 68** **Tanos Márton:** A városon túl semmi sincsen
(K. Varga Bence: Repedések könyve)
- 73** **Mohos Máté:** Csokolom, ebben az országban páran még próbálnánk szerelmesnek lenni
(Kemény Zsófi: Most vagyok soha)

Illusztrációk

A lapszám képeit **Puklus Péter** fotográfiái és festményei közül válogattuk. A címlapon *A brémai muzsikások Playmobil verziója* (2021, digitális fotó), a hátsó borítón az *Ecsettisztítás II.* című munka (2022, akril, vegyes technika, vászon, 110 × 80 cm) látható.

Puklus Péter

A Hős anyja – avagy hogyan építsünk házat című sorozatból, 2019
digitális fotó

Simon Márton

A költészetről

Ha felhívod
a képernyőn villogó
rózsaszín
telefonszámot,

a vonal túlsó felén
valami történni fog, vagyis mondani fog

valaki valamit.

Ő nem az lesz, akit a képernyőn láttál
pucéron és
indokolatlanul
vonaglni
egy minden szempontból
lehangoló
kanapén,

szóval azt sosem tudni, valójában ki beszél,
csak annyi biztos, hogy nem ő.

Illetve az is biztos,
hogy aki beszél,
az majd egyáltalán nem azt fogja
valójában csinálni,
amit mond neked, hogy éppen
csinál.

Emiatt hívjuk irodalomnak.

Te viszont, annak ellenére,
hogy mindezt nagyon jól
tudod,
mégis elhiszed majd, hogy de,

pontosan ő az,
és pontosan azt csinálja,

és ekkor, hát,
jön, aminek jönnie kell,
amíg csak ez a hit
és a zsebkendő
kitart.

Mert elhinni muszáj.
Anélkül egyszerűen nem megy.

Anélkül pocskba megy a sok drága szó,
és a sok elszánt,
csábosan fintorgó pózolás.

Ha büszke nem is leszel erre,
szégyellni már rég nincs mit rajta,
mindenki más is ezt csinálja,
én már csak tudom –

így elhiszed te is.

És ha egy ponton visszanézel majd az életedre,
garantálom neked,
hogymessze nem ez lesz
a legkellemetlenebb
kompromisszum, amit megkötöttél,

hogym
el tudj aludni
végre
valahogy.

Ha delfinek lennénk

Ha delfinek lennénk,
és úgy mennénk reggel ketten,
ugyanilyen fáradtan,
ugyanilyen kedvetlen,
épp mint most, a megállóba,
csak közben két delfin, érted,
egy kicsit még ugrálva is
ki a vízből,
bár csak pusztá megszokásból,

akkor aki lát,
mondhatná,
azt mondhatná, nézd csak,
nézd meg, milyen szépek,
és olyan boldogok is, hogy
én komolyan mindjárt hányok,

és mondhatnák erre mások,
hogy milyen jó lehet,
nekik, persze hogy jó,
és azért jó,
mert ők delfinek.

De nem vagyunk.
Csak néha.

Szent György azt álmodja, hogy nincsenek sárkányok, és ordítva ébred

Régen azt hittem,
az a jó, ha rosszul vagyok,
akkor érek valamit.

És eléggé rosszul voltam
ettől a hittől függetlenül is
jó sokáig,

bár egy idő után nem értettem,
hogy ha ez a jó,
akkor az miért ennyire rossz.

Ma már mást hiszek.

A versekről mindig is
azt gondoltam,
kizárólag

azzal kezdődhetnek,
hogy
én,

viszont azt sosem értettem,
ezen az énen
hogy érthet bárki a világon

engem.

Bár, persze,
egy monokróm képen
minden vérszínű.

Az érzésekről írni állítólag
nagyon ciki,
én egy kicsit

mégis mindig irigylem,
aki tud illet,
mert pontosan tudja, hogy

mit érez, és én
szinte sosem
tudom.

A szavaimmal nem,
a perforációval tudok
azonosulni,

a házra dőlt szürke törzs nyugalmával,
a dolina lelkével,
a dobás ívével.

Valaki azt mondta, szerintem
egy vicc vagyok,
de félek, hogy tévedett,

pedig annyira
szívesen lennék
egy okos, szomorú vicc,

ritmustalan,
mert pillanatszerű,

árva mutató,

transzparens beszéd ott,
ahol minden metafora.

Vers nem.

Hamvasztási értesítő talán.

Tengerbe dobott vattacukor.

Faragó Dániel

Tetszhalotti beszéd

Látod szemeddel, mik vagyunk? Por és hamu vagyunk.
A szél homokkal tölti fel, ha lábnyomot hagyunk.
Bizonyoságból – tárgy vagy csupán – jutott egy mára is.
A varjak röpte és az ég baljósan márais.
Az elmenő hidat nem éget, ám ha visszanéz,
a tűznél is forróbb a visszaút, s fojtóbb a vész.
S előtte? Ott a víz az úr, és ő egy semmi csepp.
Egy eldobott palack se jön, nemhogy Margitsziget.
A legjobb mégis útközben, mert így vagy bármi még:
vándor, ki ott nem ballaszt már, s itt még nem kartoték.
De partot érsz. Mid foszlott el, mi eddig fékezett?
Inged-gatyád, no és az ominózus ékezet.
Hát, így eressz gyökérzetet, neved hogy megszerezd.
A pesti fák azóta mind halomba, mint kereszt;
földröttük már szivárvány sincs: a szürkepártiak
hatalma tépte el, mely minden színt indexre rak.
De nézd, nem forr a dal már harminc-, negyvenévesen.
Te távolsággal tüntetsz csendesesen, de élesen.
A gond, hogy nincs kiút. Az ember nem más itt vagy ott.
S nem opció, hogy egy nap mindenestül itthagyd.
Az életosztón és a hála túl erős ahhoz;
az ős kegyért érzett alázat mindig visszahoz.
A nagy világon e kívül nincsen számodra hely –
de térre nem, csak mért idődre áll ez, nem röhej?
Bárhol megülsz egy percre, majd az undor hajt tovább;
akárhová ültetsz magot: hullámnak adtad át.
S mint bővülő tudás a tényleges mitsemtudást,
a megtett út Észak-fokságodat mutatja, lásd.
Ne csüggedj. Hogyha ezt megérzed, épp könnyebb leszel –

míg egyszer egy szelíd szellő elkap, s közénk emel.
Így szállunk végképp súlytalan, mind együtt – s mind magunk.
Látom szememmel, mik vagyunk. Por és hamu vagyunk.

Puklus Péter

Egész életemben hazudtam I., 2022

akril, vegyes technika, vászon, 110 × 80 cm

Istók Anna

blurred lines

Kilépek az állomás épületéből, rágyújtok. Jólesően szívom le a füstöt, hagyom, hogy a nikotin átjárja először a tüdőmet, aztán az agyamat, a végtagjaimat, és végül erejét veszve engedem ki a főváros zsivajába. Beleslukkolok a benzinszagba, szeretem Budapest nyüzsgését, szeretem a tömeget, az autók között cikázó bicikliseket, a felpuffedt arcú cigányasszonyt, aki hajléktalan társával pöröl, az aktatáskás rollerezőket, az élet állandó gomolygását. Életet akarok, lüktető, igazi életet akarok. Ahelyett, ami engem vár otthon, az unalomig ismert rutinok. Felkelés, rohanás, gyerekek, munka, rohanás, bevásárlás, leckeírás, holtfáradtan ágyba zuhanás. Klári látta meg a hirdetést a Facebookon, erre van szükséged, kisanyám, egy kicsit kimosdulni, új élményeket szerezni, új arcokat megismerni. Csak így lehetsz igazi író.

Elnyomom a cigarettát, és az esernyőm után kotorászok. Az égbolt eltűnt, ködben állok, vagy felhőben, eldönthetetlen, az eső nem fentről hullik, hanem körbevesz apró szitálással, azért kinyitom az ernyőmet, és a busz felé indulok. Megfigyelek, hogy az érzelmek éppolyan megfoghatatlanok, képlekenyek, mint a ködpára. Sose tudod a pontos formájukat, nem érzed a határokat, felismerhetetlen a pont, mikor kezdődnek, mikor már benne vagy a dolgok közepében, és fogalmad sincs, mikor és hogyan száradnak fel a napsütéssel, és tűnnek el bened nyomtalanul. Például az anyaság. Mindenkinél máskor érkezik meg az érzés, a magzat első rúgásánál, a szülésnél, vagy amikor először mondja ki a gyerek a szót. Anya. Gyomromban jóleső izgatottság kaparászik, újra fiatalnak érzem magam, ma nem én rohanok a lányokért az iskolába, különórára, nem én hadakozom velük, hogy vacsorázzanak rendesen és időben fe-

küdjenek le, mára letettem a felelősséget. De az anyaság felhője még beburkol, próbálom lerázni magamról, mint kutya a vizet, és csak magamra figyelni. Belököm a nehéz üvegajtót, a bár szinte üres még, azonnal észreveszem a csoportot. A neves író kicsit másképp fest a valóságban, öregebb és testesebb, arca kissé szétfolyó. Tétován indulok feléjük, hónaljamba izzadtság gyűlik, izgulok. Az író feláll, és két oldalról arcon csókol, bemutat a többieknek, hiszen most találkozunk először élőben, eddig csak videócseteltünk a társasággal. A cipőm beázott, nehéz párák szállnak fel rólam, ma bele akarok merülni az igazi élmények, az igazi írói lét cseppfolyós valóságába. Közéjük ülök, és megpróbálom az eddig csak képernyőn látott neveket és arcokat felismerni. Az író maga mellé ültet, megpaskolja a térdemet, és rendel nekem egy sört. Hálásan rámosolygok, ma én vagyok az életem főszereplője.

Belemerülök újdonsült világomba, rúzsom nyomot hagy a pohár szélén, szívom magamba az élményeket, hogy otthon majd az üres képernyő előtt ülve, a testemen átdesztillált apró cseppekből végre remekműveket írhatok. Hallgatom az eszmecserét, ami egy számomra ismeretlen kortárs költőről folyik, az ablakok párásak, félhomály van, kint már zuhog. A csoportban több a lány, ez mindig így van, mondja az író, és felém fordul, arca annyira közel van, hogy érzem sörszagú leheletét. De az irodalmi díjakat a férfiak zsebelik be jobbára, felelem. Egy pillanatra meghökken, aztán harsogva nevetni kezd. Megjött a mi lázadónk, ragadja meg a kezem, és körbemutat. A többiek kibaszottul unalmasak, suttog a fülemben. A szövegeik is kibaszottul unalmasak, de benned van ám tűz. Hidd el, csak ez számít az irodalmi életben. A szenvedély. Rám kacsint, és elengedi a kezem, máris szövetséget alkotunk, eltelt a büszkeség, felszívom magam, mint az égen dagadó felhők, zuhog rám az igazi élet.

A második sörömet is hasonló tempóban nyelem, mint az elsőt, közben az író folyamatosan nekem beszél, elszongat

a hangja, az érzékekről mesél átéléssel. Édes, pézsmailatú parfümje beterít, beleivódik a pórusaimba. Az igazi írónak rengeteg érzékszerve van, mondja, nem csak az az őt, amit minden hülye ismer. Ha szenvedélyes szöveget akarsz írni, akkor tele kell nyomnod mindent a belek mozgásával, a limbikus rendszer jelzéseivel, a fájdalom, az éhség és a szexualitás ingereivel, ezt ne feledd, kislány. A kislánynál szinte mellékesen végigsimít a karomon, megborzongok, mire felnevet, hát erről beszéltem. A bárban egyre többen vannak, a korábbi tompa zaj felerősödik, áthatolhatatlan függőnyt von körénk, kintről behallatszik a forgalom zaja és az eső hangja, a vihartól kora esti sötétség borul ránk, az utcai ablakon át elmaszatólódik a kinti világ.

A hólyagom feszít, ki kell mennem a mosdóba, mondom az írónak, mikor megjelenik a pincér a harmadik sörrel. Szívjunk el egy cigit utána a teraszon, hajol a fülembe, belefúrja magát a hajamba. A végétükörben megigazítom tussal a sminkemet, rég éreztem magam ennyire szépnek, az anyaság ködtakarója valahol a második sörnél elpárolgott, ismeretlen derengés burkol be, lány izzású, vörös fénnyű, nem tudom, mikor léptem át a határát, de belülről hevít, bőrömet forrósítja.

Az író már a teraszon vár rám, cigarettája hanyagul lóg a szája szélén. Eldobja a csikket, és magához von. Szorosan tapad rám, testét az enyémnek dönti, húsos szája csókot lehel a hajamra, majd lecsúszik, és az ajkamat keresi. Rengeteget tudnék neked segíteni, lihegi, nem tudom, az írásra gondol-e, vagy valami másra. Eltolom kissé magamtól, megpróbálok a szemébe nézni, nagyon rég nem mondtak nekem semmi zavarba ejtőt, próbálok kibújni az ölelésből. Erős férfi, az a típus, akin az elhízott évek zsírpárnái alatt komoly izomkötegek lapulnak, hát itt volt már az ideje, feleli. Magához ránt, hozzám nyomja az ágyékát, merevedése van, te is *akarod*, kislány. Nyelve belecsusszan a számba, író akarok lenni, vagy csak élni akarok, élményeket

akarok, a határok elmosódtak: nem tudom, hol kezdődöm én, és hol az anya, akit magam mögött hagytam egy estére, hogy mit akarok igazán, akarom-e ezt egyáltalán, visszacsókolom.

Mielőtt belépnék a Keletibe, megállok a lépcsőknél, a tegnapi eső elállt, az ég tiszta. Előveszem a kis tükroimet, szememen a festék elkenődött, megigazítom. Rágyújtok egy cigarettára, az első slukkot néhány pillanatig magamban tartom, majd a pézsmailattal együtt kifújom a párás levegőbe.

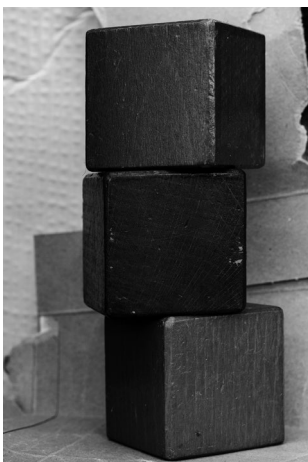
Tábor Ádám

Egy-idejűség

Egy időben egyszerre hét ember életét éltem:
a költőét,
az éjszakázó avantgardistáét,
a pénzkereső intellektuális szakmunkásét,
a szerelmesét és nők vágytárgyáét,
gondolatok olthatatlan szomjazójáét és gondozójáét,
az irodalom kritikusáét és táborszervezőjéét
és az óvatos ellenzékiét.
A szivárvány minden színében tobzódtam,
és az Egyetlent kerestem
az egy időtérben,
hét éven át.

A szívemhez

ne lötyögj szív!
120-szal robogva dobogtál
testi vagy lelki vágytól
vagy ha halálfélelem szállt meg
50-re lassultál tapinthatatlanul
álomba ájuldoztattál
és ki-kihagytál
extra szisztolé hogy most aztán non est vita
és vertél diadalmasan
szabálytalan szabályosan
hosszú gyönyör után
és békésen úgy hogy észre se vettelek
de lötyögni nem lötyögtél
mindig a helyeden voltál
maradj hát szilárd
bátor és szerető
szív én szívem

Puklus Péter

A Hős apa – avagy egész életemben hazudtam című sorozatból, 2020
digitális fotó

Ocsenás Péter Bence

Robbanó színek

András a kocsiban ül, a falu elsuhanó házait nézi. Égősorok, háznak döntött petárdák, karácsonyfák a függöny mögött. Nem így tervezte a szilvesztert, de már túl sok szívésséget kért az hadnagytól, nem panaszkodott, hogy beosztották. Talán jobb is ez, mint a kórház folyosóján ülni, és várakozva nézni az ajtót. Kiveszi a telefont a zsebéből, az anyósülésre teszi. Felesége bármikor hívhatja.

Szilveszterkor mindig van munka, részegek, verekedés, veszekedő házások. A házások valamiért szeretnek az év utolsó napján veszekedni. Talán akkor jönnek rá, hogy nem jó, feltör az elnyomott gyűlölet, a kétségbeesés, nem vele kellett volna, már nincs idő. Az ember gyakran elhiteti magával a valótlan. Benne is felmerül néha a kétség, sokat veszekedik mostanában a feleségével, de ez normális. Felesége a terhesség miatt feszült, ő pedig a munka miatt. Nem könnyű a szakma, gyakran eszébe jutnak az arcok, riasztották már mindenhova, öngyilkosság, baleset, szándékos emberölés. Olyankor mogorvább lesz, feleségével mindenben összekapnak, aztán megsértődnek.

Elhajt a főtér előtt, pár fiatal petárdát szúr a földbe, nevetnek, videóznak. Lassít, hagyja, hogy lássák, nehogy valami hülyeségen törjék a fejüket. Ismeri a fiatalokat. Nem könnyű a felnevelés, egyik nap még a gyerekszoba védelme, másnap egyedül a világban. Sok ügye volt kamaszokkal, párat be is vitt az őrsre, keménynek mutatták magukat, aztán pár perc beszélgetés után megtörttek, sírtak, bocsánatot kértek. Örülne, ha a gyereke kamaszként születne, ahhoz van tapasztalata.

Beszólnak a rádión, kocsmai verekedés. Az okok mindig ugyanazok, foci, mit nézel, várd ki a sorod, de sosincs nagy baj, megússzák pár lila folttal, neki sem kell hosszú jelentést írnia.

Odaér a kocsmához, két cigiző a fal mellett, a csapos az ajtóban áll, mosolyog. Boldog újévet, biztos úr! Miben segíthetek? András kiszáll az autóból, a cigizőket nézi. Mi történt? A csapos felnevet. Semmi, az égvilágon semmi, kis összeszólalkozás. Csak a szokásos. András belép a kocsmába, sárga fények, fenyőfa a sarokban, barátságatlan arcok az asztaloknál.

A padlóra mered. Legutóbb pár napja, a beosztás miatt. Mondta, hogy nem így akarta, de felesége erősködött, a gyerekedről van szó, fontosabb, mint a hülye járőrözés! A csapos a kezét tördeli. Inna valamit esetleg? András megrázza a fejét, csak nyugodtan, fiúk, kimegy, beszáll az autóba. A telefont nézi, nincs hívás. Beindítja az autót.

Felesége sokszor mondja, hogy nem kéne a dolgokat olyan könnyedén vennie. András szerint ez nem igaz, a munkáját is komolyan veszi. Néhány éve bevonták egy országos ügybe, egy szökött bűnöző a faluhoz közel bujkált a határban. András nyomozók kérdezték ki, segített mindenben, túlórázott, ott volt a razzián, elkapták a bűnözőt. Aztán hazament, megkönnyebbülve ült le a tévésző felesége mellé, átjárta a nyugalom, a kiadós alvásra gondolt. Elmondta feleségének a hírt. De jó, ügyes vagy, jött a válasz. Felesége rá se nézett, csak bámulta a tévét.

Újabb riasztás. Részeg szomszéd veri a feleségét. András egy perc alatt odaér, sovány lány az udvaron, egy szál köntösben. András kiszáll, azt mondta, megöl, kiáltja a lány. András meg akarja nyugtatni, elmondani, hogy minden rendben lesz, de nem szól semmit. Furcsa érzés tör rá. Eddig nem is gondolt bele. Mi van, ha fellép valami probléma a szülésnél? Sokat olvasott a halvaszületésről a neten, de sikeres szülés után is magától leállhat a légzés, ritka betegség, visszavezették a genetikára, nem lehet kivédeni, mit csinál, menjen már, kiáltja a lány, András belép a házba, meglátja a konyhában kiabáló részeg, kezében üveg, táncol, a szomszédból gyereksírás hallatszik, kurva zsernyákok, kiáltja a részeg, az üveget a falhoz vágja, felé

rohan, András ellép előle, kigáncsolja, a padlóra teríti, a részeg artikulálatlanul üvölt, nyugodjon meg, kiáltja András, meglátja a részeg kezén az órát, pár perc múlva éjfél.

Megbilincseli, kivezeti a kocsihoz. A lány a fűben ül, szájában cigi. András betuszkolja a kocsiba a részegét, kezébe veszi a telefont. Nincs hívás.

A cigiző lány mellé lép, az arcát nézi. Jól van? A lány mélyet szív, kifújja, elnyomja a cigit. Azt hittük, a gyerek mindent megold majd.

Éjfél. A távolban apró pontok villannak fel, lassan haladnak felfelé, felrobbannak, piros, zöld, fehér sugarak válnak szét, zuhannak lefelé, elhalványulnak, aztán eltűnnek a semmiben.

Megszólal az ismerős csengőhang. András mély levegőt vesz, felveszi a telefont.

Hatvankettedik

András kiszáll a rendőrautóból. Kertes ház, omladozó vakolat, tyúkok az udvaron. A kapuhoz lép, megfogja a kilincset, de nem nyit be. Az oldalához kap. Már reggel is érezte, pillanatnyi szúró érzés. Felhívta az orvost, de az csak a hétvégi meccsről kérdezett. Hazai vagy vendég? Hazai, vágta rá András, a városban sokan fordulnak hozzá tanácsért, mindenki tudja, hogy régen még a megyeegyben is játszott. Néhány hete kiszámolta, az utolsó meccsének már több mint harminc éve. Pedig még tisztán emlékszik rá, amikor a zenére kivonultak a pályára, amikor az apja a nevét kiáltotta a lelátóról, amikor a huszonkettedik percben lőtt egy kapufát.

Belép a kapun, a szomszédban meglátja az asztalost. A padon ül, pipázik. András a kerítéshez lép, int. Hogy szolgál az egészsége? Az asztalos megvonja a vállát. Elvan. András bólint,

vár, de az asztalos csak mered maga elé. Otthagyja, a ház ajtajához lép. Az asztalos nagyot krárog. A kutyám egész este ugartott. Érzi, hogy mi történt odabent. András nem válaszol, a faluban mindenki tudja az asztalosról, hogy bogaras. Kopog.

Székhúzás hangja, lépések, egy unott arcú öregasszony nyit ajtót, nem mond semmit, visszamegy a házba. András követi. Konyha, ecetszag, fekete terítő az asztalon. Az öregasszony leül, papírt húz maga elé, ceruzát, számológépet. András pár pillanatig nézi, ki akarja nyilvánítani együttérzését, de az ecetszag megbénítja. Fiatalkorából ismerős az illat. Apja mindig ecettel mosott fel a lépcsőházban, ha lement a kertbe olvasni, vagy csak elment focizni a többiekkel, a ruhája beszívta magába a szagot. Barátai gyakran csúfolták ezért, egyszer erről panaszkodott az apjának, aki ezért pofon vágta. Ha nem tetszik, moss fel te! András a hálósobába lép.

A postás fekszik az ágyban, lehunytt szem, tátott száj. Leül mellé. Felszisszen, szúr az oldala. Biztos az alváshiány. Azt mondják, nem egészséges lefekvés előtt egy órával vacsorázni, de mit csináljon, addig tart a szolgálat. A postás arcát nézi. Nyekergő biciklije volt, lassan dolgozott, ha becsöngetett valahova, letámasztotta a biciklit, rágyújtott, aztán beszélt, pletykált, érdeklődött, fél óráig is képes volt egy háznál időzni.

Félrehúzza a takarót, összeborzolja a szemöldökét. A postás mellén seb, pizsamáján alvadt vér. Közelebb hajol, leszúrták. Körülnéz a szobában, az ablak résnyire nyitva. Feláll, az udvart nézi. Madárcsicsergést hall, a kerítés felett látja az asztalos pipájának füstjét. Visszamegy a konyhába. Mi történt? Az öregasszony nem néz fel a papírból. Az uram szíve. András közelebb lép az asztalhoz. Mindig a szív áll le, kérdés, mi okozza. Az öregasszony erre sem felel, András szembesíti. Leszúrták. Erre már felnéz az öregasszony, néhány pillanatig mered maga elé, aztán számol tovább. Hol volt tegnap este, kérdezi András. Az öregasszony felsóhajt. A városban alud-

tam a nővéremnél, reggel értem vissza, akkor már vége volt az uramnak. András a tarkóját vakarja, ismeri az öregasszonyt, furfangos, mint egy boszorkány, de a légynek sem tudna. Tegnap este elment valahova a férje? Az öregasszony gúnyosan felnevet. Biztos a kocsmába! András bólint, kilép az udvarra, az oldalát dörzsöli.

Meglátja a bicikliző orvost. Az orvos leszáll, görnyedt háttal lép elé, komoran köszön. Kezet fognak. Gyilkosság, mondja András. Igen, kérdez vissza az orvos, aztán a házra néz. Megraktam a hazait. Ötezerrel, de semmi, kettőhárom vendég. Mi lett a szimatával? András megvonja a vállát. Nem lehet mindig igaza az embernek. Az orvos bólogat. Valóban nem. Elnéznek egymás válla felett, András biccent, visszamegy a kocsihoz.

Beindítja az autót. Parasztházak, kertek, mögöttük erdő. Gyilkost még nem üldözött a faluban. Tíz éve helyezték át a városból, riasztották már lopáshoz, zsaroláshoz, egy esetben testi sértéshez is, de nem ismer senkit, aki képes lenne ölni. Odaér a kocsmához, kiszáll, az oldalát dörzsöli. Biztos meghúzta, amikor a karámot építette a kutájának. Mostanában folyton ugat, kiül a ház elé, az ég felé néz, mintha csak a felhőkkel veszekedne. Öreg kutya már, de talán az új karám megnyugtatja. András belép a kocsmába.

Ősz csapos, barna székek, festékes ruhájú férfiak a sarokban. A csapos kezében kendő, a pultot törli, sárgás maszat. András biccent, leül a pulthoz. A csapos int. Konyak vagy sör? András legyint, mire a csapos hunyorogva néz. Na, mi lett magával? Ne törje meg a szériáját! András a pult mögötti üvegeket nézi. Dolgozom. A csapos felnevet, sárga fogai kivillannak, de amikor látja, hogy ez nem tréfa, mosolya leapad, sértődötten süti le a szemét. Tovább törli a maszatot. Itt járt tegnap a postás? A csapos megvonja a vállát. Lehet. Miért kérdi? Meggyilkolták. A csapos lehajol, kék szappant vesz elő, bedörzsöli a maszatot, újra letörli a kendővel. András a sárga foltra mered.

Apja utálta a koszt. Akkor is felpofozta, ha nem mosta meg a körme alatt, vagy kimaradt a fültisztítás. Apja hatvanegy éves korában halt meg, szívelégtelenség. András előző héten töltötte be a hatvankettediket. Ha kimegy a temetőbe, mindig lát a szomszédos sírnál egy öregasszonyt, aki percekig beszél a sírkőhöz, elmeséli férjének, mit ebédelt, mit álmodott, menyit tojt a tyúk. Egyszer ő is elhatározta, hogy beszél az apjával, de a köszönés után csak némán állt a sír előtt.

Látott mostanában idegent a faluban? A csapos komoran nézi a maszatot. Nem. Illetve. András a csaposra néz. Nem tudom. Hétvégén jön? Addigra megjön a tévé, már itt is nézhetik a focit. András a pultra könyököl, a sarokban beszélőket hallgatja. Hátha megtud valamit, titkot, pletykát, elejtett morzsát. De azok csak az előző heti disznóvágásról beszélnek. A tarkóját vakarja. Szokott szűrni az oldala? A csapos megint hunyorogva néz. András pár pillanatig mered a maszatra, aztán biccent, kilep a kocsmból.

Estig vezet a faluban. Körbe és körbe, az asztalos a kertben pipázik, a tejesember lihegve biciklizik hazafelé, a fodrász a függöny mögül leskelődik. András hazamegy.

Kutyája ugrándozva fogadja, András lelöki magáról, bemegy a konyhába. A hűtőhöz lép, kiveszi a tegnapi túrós tésztát, felrakja a tűzhelyre. Aztán a falakat nézi. Pókok a sarokban, hiába takarítja le hétvégente, mindig visszajönnek, sőt, mintha egyre többen lennének. Csörög a telefonja. A hadnagy. Kelletlenül veszi fel, a hadnagy a gyilkosságról kérdez, András terel, a szokásos forró nyom, pár nap, és rács mögött lesz. A hadnagy szünetet tart. Hétvégére legyen gyanúsított! András leteszi a telefont, a túrós tésztát kiviszi a kutyának.

Lefekszik, a plafonra mered. Kiskorában félt a sötétől. Amikor apja nem olvasott esti mesét, mindig a világűrre gondolt, a végtelen, örökké táguló semmire. Felkapcsolja az ágy melletti kislámpát. Talán mégis az öregasszony volt. Nem. Talán valaki

a kocsmából. Itt nincsenek gyilkosok! Akkor valaki a városból. Idejött, megölte. De kinek fáj egy postás? Zsibbad az oldala, felül, mély levegő. Biztos a frontra érzékeny.

Kutyája ugat a kertben. Legyint, de az ugatás csak fokozódik. Hátha valaki van a kertben. Részeg vagy rabló. Vagy gyilkos. A postás gyilkosa! Kipattan az ágyból, az ablakhoz ugrik, félrerántja a függönyt. Kutyája a kerítést ugatja.

András hunyorog, a sötétbe mered, szeme megszokja a feketeséget, mintha valakit látna a bokor mellett. De az is lehet, hogy nincs ott senki.

Puklus Péter

Égő ház I., 2022

akril, vegyes technika, vászon, 110 × 80 cm

Veszprémi Szilveszter

Akinek a kesályik elvitték a testvérét

Elvitték a porba rajzolt meséink felét,
hangos üvöltéseinket, megtépett ruháinkat,
apánk hangját, oltalmazó dörmögését,
anyánk mély szemét, biztos tekintetét,
és nekem attól a naptól szűkebb a világ.
Az én bátyám úgy mesélt az útjairól,
ahogy az öreg juhász a fiát neveli,
és figyelte az erdő minden csapását,
mint a vén vadász hajtás előtt,
és úgy óvott, mint az anyánk szelleme,
de az én bátyámat elvitték az első dérrel,
és azóta tél van, fogy a rőzse, amit ő gyűjtött,
omlik a putri oldala, és én nem figyeltem eléggé,
amikor tanította a vályogvetést,
szalmába keverte, tapasztotta,
összeállt az áldott keze alatt, én pedig nem tudtam,
hogy jönnek majd ezek a nehéz idők,
és az én vályogom csomós és omlik,
nem tapad, ahogy az áldás sem, házunk falára,
és félek, hogy itt marad a tél,
mert ha a föld meg is olvad,
ha a fák ki is rügyeznek,
olyat még nem hallottunk,
hogy a kesályiktól bárki visszatér.

Aki látja a fiát téglát vetni

A Naphegy alatt agyagos földet ásott,
talált kemény szalmát a mezőn,
és az asszonya szerint ezek jelek, jószerencse.
Építeni hívják őket az egek,
kutat fúrni, házat alapozni, kertet keríteni le,
de én most jobban féltem őket, mint bárhová mentükben,
mert nekünk már egyszer levágták a szárnyunkat,
és azóta, mint a csigák is, a hátunkon hordjuk a sátrunkat,
de a megkötött vályogot, a kemény fából ácsolt tetőt
nem viheted magaddal, az egy másik élet, azt én nem ismerem.
Én csak azt tudom, hogy milyen bot kell a sátorhoz,
és hogy hol állítsd fel a köszörűkövet,
hogyan fogd a kést, hogy biztos éle legyen,
de vályogot vetni, és azzal élni együtt,
a jószellemeknek kell majd megtanítaniuk,
szívemből kívánom, legyen jó tanítójuk a világ,
és legyen áldott alattuk a föld!

Akit nem tanítottak az apja nyelvére

Egyszer nem értem majd meg, ha segítségért kiált,
és félreértem majd az átkait,
mert a szívéből és a keservéből csak így tud beszélni,
mindjobban és egyre csak keservesebben, így.
És fogy el a kocsmában is mellőle, aki érti,
és fogy el a régi brigád, akikkel összejártak,
és látom, ahogy fogy a megértés körülötte,
látom, hogy átok nyomja, de nem tudom megtörni,
pedig apám nyelvén ősiek a szavak,
együtt születtek még nagyon régen a földdel,
minden életre őriz nagy titkokat, amikre nem tanítottak meg,
pedig az apám bánatáról csak az ő nyelvén lehetne beszélni.
Mert az eszközöknek, fogóknak, csomóknak
van neve, megtanultam őket, amikor rámutatott,
de az apám szívében olyan köteg ül,
hogy arra nem lehet rámutatni.
Azt nem lehet lefordítani. Azt érezni kell,
mint az erdőkben elveszetteknek a hidegét,
engem pedig nem tanítottak meg így érezni,
ilyen pontosan érteni az út porának a nyelvét,
mint a madarak kétségbeesett röptét,
félek, hogy az apám szavait sem fogom érteni.
Egy fiú az apja szavait.
Félek, hogy szégyent hozok rá,
félek, hogy szégyenben maradunk.

Puklus Péter

Lábas keret I., 2022

akril, vegyes technika, vászon, 110 × 80 cm

Littner Zsolt

Egérkének pasi kell

Egérke meg a Festő elváltak. A Festő már azelőtt elkezdte csálni Egérkét, hogy összeházasodtak volna, és e szokásához a házasságuk alatt is mindvégig hű maradt. Egérke meg tűrte. Tudta, hogy ez így nem jó, de mégsem tudott kimászni belőle. Ami azt illeti, nem is nagyon akart. Félt az egyedüllétől. Elviselte a Festő kilengéseit, legalább volt valaki mellette. Nagyjából tizenöt évig úgy tűnt, hogy működik. Aztán egy balzsamos nyári este a Festő kibontott egy olaszrizlinget, leültette Egérkét a teraszon, és bejelentette, hogy elhagyja. Aznap már nem is aludt otthon. Egérke nem szólt senkinek, bejárt az irodába, intézte a háztartást. A Festő egy hónap múlva hazatelefonált, hogy hozzon-e valamit vacsorára. Egérke szó nélkül visszafogadta. Megint együtt éltek vagy tíz évig. A Festő nem tudott olyan disznóságot csinálni, amit Egérke ne nyelt volna le. A sürgős munka mindig megfelelő indok volt. A családi sielés kellős közepén bejelentette, hogy haza kell mennie. Otthagytá Egérkét a két lánnyal, ő meg ment az aktuális csajához, akinek általában azt hazudta, hogy válófélben van, és már nem is élnek együtt a feleségével. Néha azt is letagadta, hogy házas egyáltalán. A vidéki tárgyalásait késő esti időpontokra szervezte, aztán ott is aludt, hogy ne vágja keresztbe a munkanapját. Egérke meg mindezt bevette. Legalábbis úgy csinált.

Egérke panaszkodott nekem, hogy keveset látja a Festőt. Próbáltam bölcsen és megértően hallgatni. Pedig ordítani kellett volna.

Néha eszembe jut, hogy nekem is van történetem Egérkével. Még egyetemisták vagyunk, szemben ülök Egérkével a szemináriumon, és egész idő alatt a dekoltázsát kell néznem. Ma este

elkapom. Régen mosta már meg a kócos haját, és lóg rajta a színét vesztett, kinyúlt pulóver. Sugárzik belőle az erotika. Kicsit csücsörít a cserepes, rúzsozatlan ajkával. Mondhat bármit az előadó, én csak az orális szexre tudok gondolni. Már két éve járnak a Festővel. Egérkének elege van a Festő féltékenykedéseiből és hisztijeleneteiből. Közzétette, hogy megcsalja. Mélyen egyetértek a tervvel. Alkalmasnak érzem magam a feladatra. Igen, igen, ma este lesz a napja. Buli lesz az Eötvös Klubban. Meg kell innom legalább három pálinkát. Majd táncolunk, Egérkét megforgatom, magamhoz húzom, és belesúgom a fülébe, hogy istennőm, imádlak. Este aztán Mónika azt mondja, jól áll a barkó, le ne vágassam. Mónika szerintem szerelmes belém, de nem bánom. Kegyesen tűröm az epekedő pillantásait. Pedig még csak kétszer feküdt le velem. Azt is mondta, hogy ne csak vele táncoljak, kérjem fel Egérkét is, olyan szomorúnak látszik ma este. Naná, hogy felkérem, hát pont ez a tervem. De nem akaródzik otthagyni Mónikát. Vele sokkal jobb táncolni. Egérke valahogy nem engedi el magát. Vagy nem iszik eleget, vagy mittomén. Aztán jön egy lassú szám, mégis halogatom, hogy felkérjem Egérkét. Inkább bedobok egy körtepálinkát. Holnap fájni fog a fejem, de mindegy. Kimegyek a teraszra, kérek egy cigit a Dzsentritől. Kamudohányzom, sose bírtam letüdőzni. A részeg zsibbadáson keresztül Egérkét kívánom. Be kell menni. Most kell bemenni.

– Gyere, Egérke, most velem táncolsz, úgysem pörögtünk még ma este. Látom, kifestetted magad, viszont ugyanaz a vacak pulcsi van rajtad, mint délelőtt. Miért nem vettél fel valami szexibbet? Jó, oké, bunkó vagyok. És ehhez mit szólsz: Imádlak, istennőm. Ez se jó? Legalább szánj meg egy csókkal, te hülye picca.

– Részeg vagy, Kázsé – lök el magától.

– Ami igaz, az igaz, de miért fontos ez? Te is alkoholos befolyásoltság alatt állsz. – Egérke nem válaszol csak legyint, és

kimegy a teraszra. Füstbement terv. Egész úton hazafelé hányingerem van. A szimpatikusabb kukáknak felcsapom a fedelét, és beléjük okádok. Még haza sem érek, és már megfogadom, hogy soha többet nem iszom.

Később egyszer csókolóztunk Egérkével az Űrhajós bulijában. Az a helyzet, hogy ez volt a csúcs, Egérkével sosem jutottunk ennél tovább.

Egérke lányai már kamaszok. A Festőhöz mennek hétvégén, és síelni meg nyaralni is el szokta vinni őket. Egérke sem akar lemaradni, ő is viszi őket, mindenből dupla jár nekik. Egyébként élük a saját életüket, haverok, buli, vihogások. Már túlestek a válás sokkján. Egérke még nem, de csinálja a háztartást, sokat dolgozik, és így is sok szabadideje van. Esténként színházba meg moziba jár a barátnőivel, hétvégenként valamelyik régi barát hívja meg magához. Persze mind családos. Egérke eleinte furcsán érezte magát az új helyzetben, de kezd hozzászokni.

Sokáig nem hittem el, hogy a Festő tényleg elment, és ez már végleges. Vártam, hogy leteljen az egy hónap, hiszen annál tovább nem bírhatja ki az a seggfej. Aztán elméleteket gyártottam, hogy ez most miért tart tovább. Fél év múlva barátoktól visszahallottam, hogy a Festő mindenkinek az új barátnőjéről mesél, a remek szexuális életével dicsekszik, és közben sosem mulaszt el célózni arra, hogy mennyire nem voltam neki nő. Egyszer összevitatkoztunk azon, hogy kinél legyenek a gyerekek karácsonykor, és azt ordította a telefonba, hogy frigid picsa vagyok. Korábban ilyenkor visszahívott egy fél óra múlva, és bocsánatot kért, de már nem fárasztja magát vele. Néha találkozzunk a gyerekek miatt. Igyekszünk valami kulturált kapcsolatot tartani. Vagy legalább a látszatát.

Figyeltem, ahogy hétről-hétre egyre távolabb kerülünk egymástól. Már nem éreztem késztetést, hogy hozzáérjek a bojler-

formára hízott testéhez, megigazítsam az inge gallérját vagy kinyomjam a vállán mindig visszatérő mitesszert. Egyszer csak nem hiányzott esténként a tévé elől sem, és nem volt semmilyen érzés arra gondolni, hogy megint nem lesz otthon a hétvégén.

Egy év elteltével megértettem, hogy a Festő soha nem fog visszajönni.

Két év múlva tudtam, hogy nem volna jó, ha visszajönné.

A harmadik évben már egyáltalán nem fantáziáltam azon, hogy hogyan küldeném el, ha vissza akarna kéredzkedni.

Már nem féltem a szabadidő üres óráitól sem, rutinosan töltöttem ki az időmet baráti vacsorákkal és haveri kirándulásokkal.

A szex sem hiányzott különösebben. Megkönnyebbülés volt, hogy nem kell teljesíteni. Nem kell aggódnom a nőiességem miatt. A Festő szerette, ha sikongatok. Mintha egyszerre értünk volna fel a csúcsra. Mindig nagyon figyeltem, hogy időben kezdjem el az eksztázis mímelését. Jó most enélkül. Néha nem tudok elaludni, akkor csinálok magamnak orgazmust. Ez a hülye Kázsé azt mondta még régen, hogy nézzek pornót, mert az élénkíti a szexuális fantáziát. Kísérleteztem vele egy darabig, de a kíváncsiságnál erősebb volt a szégyen. Kázsé a barátom, de nem tud segíteni, hiába akar. Jó vele beszélgetni, persze kicsit zavar, hogy állandóan a mellemet bámulja. Pedig nem szép, sosem voltam elégedett vele. Kázsé szerette volna, ha lefekszem vele. Egyszer még csókolódtunk is az Űrhajósnál. Csak úgy jött, magától. Ha egyedül vagyunk, akkor valószínűleg hajnalig szeretkeztünk volna. De ott volt a Festő meg mindenki, nem lehetett. Aztán már valahogy se alkalom, se késztetés nem volt. Kázsé rendes, nem zaklat. De látom rajta, hogy időnként nagyon megkíván. Szerintem azért keres pasit nekem, hogy valahogy úrrá legyen ezen.

Egérke egyébként remek munkatárs, van egy csomó ügy, amin együtt dolgozunk. Szorgalmas, precíz, éles eszű. Esténként néha eljön hozzánk. Eszik egy kicsit, és szomorúan néz. Egy ideje mondogatom neki, hogy ne vesszen el a munka és a barátok között. Hogy társra van szüksége. Hogy aktívan kell keresni, már nem abban a korban vagyunk, ahol magától megy.

Meg ilyesmiket.

Egérke azt mondta, nem hiszi, hogy őt bárki is észreveszi.

Korlátolt liba, kiáltottam, hiszen bombanő vagy! Nekem bejössz, nyilván másnak is. Micsoda tehenek pasiznak, neked meg tők jó az alakod, és a tengerzöld szemed világít kifelé a hülye fejedből! Mit akarsz még?

Egérke azt mormogta, hogy nem tudja, de neki ez már nem megy. Különbösen azt olvasta a Velveten, hogy a Görög Zita direkt kiült a laptopjával egy kávézó teraszára. Hogy észrevegyék. Aztán tényleg odament hozzá pár pasi. És az egyik a mostani párja. De lehet, hogy nem a Görög Zita volt, hanem a Liptai Klaudia, már nem emlékszik. Most akkor üljön ő is minden nap egy teraszon, és várja, hogy valaki leszólítsa? Nem tudom, mondtam, nincs tuti recept. De valamit ki kell találni. Miért nem mész ki futni esténként a Szigetre? Egyébként színházban is jól lehet ismerkedni, okoskodtam. Erre Egérke azt mondta, hogy jó-jó, de mi lesz, ha egy pasi kinézi magának, neki viszont nem tetszik? Hogy utasítsa vissza?

Hát először is nem mosolyogsz, osztottam tovább az észt. Csak annak vigyorogsz, aki tetszik, érted? Nem szemezel vele, nem is nézel vissza.

Egérke erre azt motyogta bánatosan, hogy nem is szokott senkivel szemezni. Egyébként is, mi van akkor, ha mégis odajön? Ha nem tudja lerázni?

Akkor mondd azt neki, hogy bocs, de már van pasim! Ennyi.

Nemrég Balatonfüredre utaztunk, szakmai konferenciára. Sokáig ittunk a kollégákkal a bárban, meg dicsekedtünk egymásnak a szakmai sikereinkkel. Egérke már éjfél körül felment. Fél kettőkor meguntam a nagyotmondást, és elindultam Egérke szobája felé. Fény szűrődött az ajtó alól. Szóval Egérke ébren van. Akkor most bekopogok az ajtaján, megkérdezem, hogy minden rendben van-e. Majd leülök az ágy szélére és megsimogatom a haját. Aztán lesz valahogy.

Az ablakot is ki fogom nyitni, úgy romantikusabb, csak mi ketten leszünk Egérkével, meg a tücsökciripelés meg a nádas suhogása. Évek óta nincs pasija, már nagyon várja, hogy valaki közeledjen hozzá. Ilyenkor már szinte bárki jó a csajoknak. Ez az én szerencsém. Most tuti megdugom. Finoman, gyengéden, de határozottan. Eddig oké. De mi lesz hétfőn, amikor találkozunk az irodában? Ezután majd folyton szexelni fogunk? Hazudozni meg bujkálni, aztán tönkremegy a házasságom? Vagy ellenkezőleg, megundorodunk egymástól, és már dolgozni sem fogunk tudni együtt?

Na, fiam, ne okoskodj, kapd össze magad! Percek óta álldogálsz az ajtó előtt, kopogj szépen.

– Ki az? – szólta ki Egérke.

– Ki lenne? – kérdeztem vissza, és lenyomtam a kilincset. Egérke az ágyban feküdt, és a legújabb GreCsót olvasta. Leeresztette az ölébe, és rám nézett. Nyeltem egyet, és belekezdtem.

– Láttam, hogy még fent vagy. Gondoltam, oldom esti magányodat. Ilyen késői órán hölgyeknek férfikíséret nélkül...

– Bocs, de már van pasim – vágott közbe Egérke, és visszahozta a könyvet maga elé. – Ennyi, tette még hozzá, de már nem nézett ki a könyv mögül.

Puklus Péter

Lábas keretek IV., 2022

akril, vegyes technika, vászon, 110 × 80 cm

Szabolcsi Viktória

Dolgok, amikről nem

A kalitkáról a mellkasodban.
Az összedrótozott hiányról.
A citromsárga kanáriról, ami kirepült.
A szívburok foszforeszkáló zöldjéről.
A sós ködben rozsdálló váz szagáról,
az átizzadt lepedőkről. A simára
csiszolt magányról, ami játszva nyitja-
csukja a zárat, az amúgy hibátlanul
működő szívbillentyűt.

A szádon ki-be süvítő homokviharról.
Ahogy a rekeszizom görcsbe rándul,
a köhögés magába fullad. A narancssárga
felhőről, ami a tüdődbe fészkel, lecsapódik,
és koszosra pöttyöz szélvédőt, paplant,
ébredést. Az elharapott mondatok
éléről. Ahogy felhasítják a szemhéjakat.
Ahogy tiszták, mint egy gégemetszés.

A szilánkokról a bőröd alatt.
Mint apály a törmeléket, hagyta hátra őket
az idő. Sajognak, ha megcsillan rajtuk a fény.
Az emlékezésről, a folyton olvadó üvegről,
benne a kalitkával, citromsárga
kanárral, homokviharral.
A csontokról, amikben alszik a fehér.
Az időről, ami éjszaka kiönt,
reggelre felszárad. Az elsimított
gyűrődésekről az átizzadt lepedőn.

Mák

Megtanuljuk egymást, mint szirmok
a mákgubó alakját. Összeér a bőr,
a bimbó enged, fölhasad. Megtanuljuk
a kipattanást. Húgyszagú sikátorokban
dülöngélünk, egymás száján keressük
a pipacsnak azt a vörösét, amin átbukott
a reggeli fény, és már nem talált haza.
Ujjak hegyén hintáztatjuk a végtelent,
aztán ágyban esszük a pizzát, és külön
párnákra zuhanunk. Megtanuljuk egymást,
mint mákgubó a szirmok hullását.
A befejezetlenséget, a gubón ejtett sebből
kibuggyanó fehér tejet. Megtanuljuk a végét.
A szétmorzsolt mák olajos ízét, a fogak
közé tapadt sötétséget. A megfogant magból
nem mi növünk ki. Nézzük, ahogy
valaki más felejt, szökik szárba,
és tanulja meg az újrakezdést helyettünk.

Biró Erika

vesztibuláris manőver

szemhéjam mögött piros
háromszögek úsznak elszabadult
fekete szemcsék lebegnek a csigában
ágyéktól felfelé kezdődik a viszketés
az ágyneműminták bevésődnek

ellenőrzöm a kilincset vetkőzés
előtt megrövidülnek a lélegzetek
a testnedvek önkéntelenül elindulnak

mérsékelten térek ki vakjáráskor
a szédülés irányára kíváncsiak
mutatóujjak kalapálnak
billentyűkön szituációs tenyérizzadás
a papíron pillatremor szótagolva

üvegtesti homály

figyelek a szakadásra ne roncsolódjanak
a szélek eltorzítom az íveket színes örvénybe
fekete foltokat hasítok magzati életemből
törmelékdarabok a felületük más
ideghártyán árnyékok megtörnek
a fényt tehetetlen lógok a vonalon
kívül nem történik semmi
rendszerek elemeit ismétlem ki veszi észre
a kényszeres kézmozgást
mérlegelem
megéri
alkonyatkor émelygek
szemhéjam fonákján
a piros
az úszó fonalak háttere

Puklus Péter

Apu (a Hős apa – avagy egész életemben hazudtam című sorozatból), 2020
digitális fotó

Bödecs László

Isten úgy veszi körbe népét, mint a hegy tetején a felhő

– 21. századi fiatalember zsoltára

Áldjuk az Urat, mert jó, mert bölcsessége öröktől való.

Bár ismerném a nyelvet, Uram, amelyet angyalaid beszélnek,
de én csak angolul, németül és egy kicsit oroszul tudok,
látod, most egy kis nép nyelvén írok zsoltárt neked,
és ha neked úgy tetszik, bár nem hiszem, hogy kimondottan
a magyarok istene volnál, megérted. Mert te jó vagy, Uram,
mert bölcsességed teljes, és nem vagy válogató.

Áldom az Urat, mert jó, mert szeretete örökkévaló.

Látod, Uram, én gyáva vagyok, és nem megyek oda
az átrohadt fáslis lábú, maga alá vizező nyomorulthoz,
csak ha nagyon muszáj, és akkor sem jó szívvel,
mert berágta magát régen a félelem szaga
apró lelkembe, és a pénztárcámon kívül
nem hoz gyümölcsöt a munkám,
aki rajtam támaszkodik, csak a padig jut el,
és amit adok, úgy fogy, akár a bolti palacsinta,
és nekem lehet hazudni, és ha felismerem a hazugságot,
Uram, én akkor is segítek, amíg kényelmes,
de ha a pokol szagát érzem, Uram, én gyenge vagyok,
szeretetem csak szavakban lakozó,
hát kegyelmezz nekem, és mentsd meg helyettem is,

akit általam még felemelni se tudsz, mert az én szeretetem csak morzsa, de te vagy az örök kenyér.

Áldjátok az Urat, mert jó! A Fellegek Urát, aki az esőt adja a földnek!

Áldalak, Uram, mert te jó vagy, kiszáradni nem hagyod a földet, nem ellenségeid a turisztikai központok, a tavak, folyók, sem a földművesek, sem a zöldpárti ideologisták, te meghallgatod imáikat, és lesz még a föld, ahogy lett egykor, akaratod szerint, amit mi nem érthetünk teljesen, és ahogy megtanítottad hogyan ültessünk búzát, megtanítasz ha kell a kősziklából vizet fakasztani, te nem vagy a szárazság barátja, a te földed, Uram, nem sivatag, hanem felhők mannájától dús, tengerzöld mező, taníts minket a hitre, Uram, hajózni partjaidhoz.

Áldjátok az Urat, mert jó! A Seregek Urának irgalma végtelen!

Uram, te látod a háborút, látod, hogy törnek kárhozottak a te szelíd népeidre. És te segítőket küldesz szüntelenül, ápolják, gyámolítják, szállást adnak otthonuktól megfosztott, az ellenségtől megtiprott menekültjeidnek, te erősíted akaratukat, mert te jó vagy, és egyetlen fiad halálával már mindörökre megváltottad magadnak ezt az örökké rád törő nemzetséget, ujjad mozdulatával elcsitítod és magadhoz inted őket, mert te a Seregek Ura vagy, legyőzhetetlen fegyvered a béke!

Áldom az Urat, mert jó! Az Úrnak életet adó igéi vannak!

Áldalak, Uram, mert az értetlenek fülét megnyitod,
meghallják igazságod a jók, és meghallják ítéleted a rosszak.
A lelkembe vetett ellenség elszégyelli magát
és iszkol előled, ha tükörbe nézek.

A te mosolyod van előttem, ha az emberek szemébe nézek,
felismerem műveid padokon, falak között, utcákon,
a folyton leromló és épülő városokban,
mert te mindenhol jelen vagy, Uram,
nem vagyunk turisták a hegyre leszállt ködben,
úgy öleled népedet át, mint prófétádat egykor a felhő.

Sajó László

Mire megjössz

Mire megjössz, nem adok az állatoknak enni,
a fű nincs lenyírva,
sem mind egy szálíg kiirtva a kertben a gyom,
szaglász szellő, veszek tangáidról édes illatot,
ha megkérdesz, mit csináltam, alibim az életre,
ezt a verset írtam.

Sétáltam a ház körül, a csatornában levélhordalék,
a hordóban összegyűlt esővíz poshad,
minden lépésemre vigyáztam, nehogy eltapossak
egy hangyát is, neked akkor este mit is mondanék.

Délután esett, nem sokáig, kisütött a nap,
hát ily dolgok történtek. Előjöttek a csigák,
kimentem az utcára,
felszedtem, árokba dobtam őket, félek, visszamásznak,
néztem magam elé, iszonyú hallani,
mikor roppannak talpam alatt.

Óvodás, órákig álltál, befelé fordulva a sarokban, önként,
én pár percig bírtam a sufnisötétben,
kimenekültem, már gyülekeztek a denevérek,
este van, a kutyák hallgatnak, még mindig nem jöttél.

Mire megjössz, már visszajöttem a kocsmából, sör, unicum,
visszafelé megint szedegettem, rakosgattam a csigákat,
hogy elmondhassam neked. Eszembe jutott fél sor:
mint csigát a nyála,
követnélek, szerencsére elfelejtettem. Kiskertedben bazsalikom,

így dúdolgattam én, és hogy: hegedűderekad be ne add,
vagy inkább cselló-, veszem lábaim közé, te engem,
karácsonyig tart a klímaváltozásnyár, a teraszon teríték meg,
és várom, megérkezel, felugat végre a két szelíd fenevad.

Vacsorára bazsalikomos paradicsomporleves, nem a kertes,
de valami meleg. Azt úgyis tudod, tangáid,
nincs itt semmi titok.
Átsegítettem néhány csigát a túloldalra. Ne válasszunk
magunknak meteoritot?
Azt, ott, az élet ennyi, volt. Menjünk be,
éjszaka egyre hűvösebb lesz.

Mutasd hegedűderekad, kit anyaszült, meztelen végül,
mert megtalálattnak akkor mindenek, hajadtól
talpadig csatakos virradatban,
takarózz be, de ne bújj el nagyon, bántana,
ha sokáig nem láthatlak.
Mire megjössz, bejöhetsz hozzád kopogtatás nélkül.

A szövegben Pilinszky-, Ady-, József Attila-idézetek, -parafrázisok, Petőfi-parafrázisok.

Puklus Péter

Üdvözlét

(a Hős anyja – avagy hogyan építsünk házat

című sorozatból), 2019

digitális fotó

Úgy becsukni az ajtót

Interjú Puklus Péter fotó- és képzőművésszel

VERESS DÁNIEL

Két hete jártam nálad a műtermedben, és bár tudtam, hogy újabban festesz is, mégis arra készültem, hogy mindenféle fotóállvány és lámpa között fogunk beszélgetni. Ehhez képest a falakat festmények, rajzok borították, és hamar kiderült, hogy most inkább a képzőművészetre összpontosítasz. Tudatosan váltottál a fotóról? Vagy egyszerűen mostanában csak többször nyúlsz automatikusan az ecsethez, mint a géphez?

PUKLUS PÉTER

2018 és '19 fordulóján vettem elő újra az ecsetet, a vásznat, a festéket. A fotó ugyanúgy megmaradt, fontos médiumként használok, dolgozok vele. Az, hogy most mi látszik kívülről, vagy akár a műterembe belépve, az egy másik kérdés, de nem gondolom, hogy váltottam volna. Inkább arról van szó, hogy a festést beemeltem, vagy a fotóval egy szintre emeltem.

Festőként nincs meg az a képesítésem, amit általában elvárunk a művészekről ma Magyarországon. Nem jártam a Képzőművészeti Egyetem vagy más iskola festő szakára, nem tanultam meg a festészet technikai részét. Rajzórákra jártam még a felvételi előtt, de nem kaptam meg azt a képzést, hogy mit jelent a mai akadémiai szinten festőnek lenni. Teljesen kimaradtam ebből, miközben eredetileg festő akartam lenni. Festő szakra jelentkeztem, majd fotóra is beadtam, és végül az utóbbit választottam. Utólag azt gondolom, hogy jó döntés volt kimaradni a képzőművészeti oktatásból. Rieder Gábor szerint az a nagyon jó a festményeimben, hogy látszik, hogy nem jártam a Képzőre. Mert például azt nem engedi meg magának egy festő, hogy a vászon fele üres maradjon. Ilyen nincs, azt ki kell használni, oda kenni kell valamit.

Nyilván azért kezdtem el festeni a fotózás mellett, mert új uta-

kat keresek, de ahogy sok interjúban elmondtam már – szóval lehet, hogy nem kellene többször –, az elméletem szerint házat nem lehet egy darab kalapáccsal építeni. Kell hozzá ecset, fűrész, fészítővas, henger és sok minden más. Hasonlóan komplexnek tartom a gondolataimat, az üzeneteimet, amelyekhez érdemes megkeresni a megfelelő médiumot. Előfordulnak olyan időszakok, amikor egy technika erősebben jelenik meg, mert éppen az segíti az üzenet továbbítását, kibontását.

Szeretsz úgy gondolni a munkáságodra, mint egy épülő házra, ami majd kilencvenéves korodra kész lesz?

Ez inkább egy metafora, amiben én vagyok a ház, de nem feltétlenül bontanám ki a részleteit ennek a szóképnek. Az mindenesetre stimmel a párhuzamban, hogy valóban építkezem, rakom egymásra a téglákat, és néha nehezebben, néha könnyebben haladok.

Tehát a fotóhoz képest az ecsettel mást tudsz kifejezni, másképpen vagy teljesebben tudod átadni az üzeneted. Az alkotás is más? Alap-

vetően különbözik az, ami fotózás és festés közben játszódik benned? Számomra ott van a nagy különbség, hogy a fotó mindig dokumentarista marad, már csak a technikai kötöttségek okán is. Akárhogy világítok be egy szituációt, akárhogy van sminkelve a modell, akárhogy épült fel a díszlet, a háttér, a fény-árnyék viszonyok, bármit csinálok, mindig az lesz a képen, ami valójában megtörténik a kamera előtt. A lehetőségek természetesen végtelenek, és persze az utómunka az egy másik kérdés, de a fotó a valóság egy az egyben való leképezése. Ehhez képest más a rajz, a festészet, az összes többi olyan manuális műfaj, ahol az kerül a képre, amit és ahogy én szeretnék. Az alapoktól kezdve én építem fel technikailag és szellemi tekintetben is.

De gyakorlati szempontból is meg lehet közelíteni a választ. Most már több mint tíz, majdnem tizenöt éve főleg digitálisan fotózok, és az alkotási folyamat elért egy olyan szintre – ismét csak a technikai kötöttségeknél fogva –, hogy egészen az utolsó pillanatig nem találkozom magával a maté-

riával. Oké, volt egy szituáció, elkészült a kép, viszont az átkerült a számítógépre, majd pedig a digitális nyomtatóra, és csak itt, a végén vált belőle olyan dolog, amit meg tudtam fogni. Nyilván fotózhatnék analóg géppel, és tény, hogy a digitális fotó részletei soha nem lesznek olyan mélyek, csak-hogy most már négy-ötezer forintot rá kell költeni, mire egy ellőtt kockából végre kép lesz, míg a digitális kameraért mindössze egyszer fizetsz. Szóval sok mindenről lehet beszélgetni, de ami bennem lezajlott, azt konkrétan úgy fogalmaztam meg, hogy „nem lett piszkos a kezem a nap végére”. Hiányzott az, hogy elfáradjak, izzadtságsgazú legyek, össze legyen kenve a nadrágom, érezzem azt, hogy én dolgoztam. A munkafolyamatból hiányzott a munka maga.

Hány év után kezdett hiányozni?
Több mint tíz év volt, mire rájöttem, hogy hiányzik. Egy ideig próbáltam túltenni magam rajta – „jó az úgy!” –, de azért ez a felismerés dolgozott bennem. A kulcsa, a mércéje az egésznek az, hogy elégedetten tudom-e be-

csukni a műterem ajtaját a nap végén. És ennek része az is, hogy a körmöm alatt ott a fekete csík. Hogy amikor visszanezék, akkor az járjon a fejemben, hogy igen, én megfogtam, megdolgoztam, piszkos lettem, le kell zuhanyoznom. Az ilyen materiális, egzisztenciális részletek, valóságos és életszerű dolgok hiányoztak. Nyilván meg lehetett volna találni annak az útját, hogy ezek bekerüljenek a fotográfiai gyakorlatomba, de evidensebb választás volt a grafika. Szénnel, festékkel, ecsettel dolgozni, merthogy ebben meg volt egy múltam, ráadásul érdekelt is, újra ki akartam próbálni.

Hozzátartozik mindehhez, hogy volt egy pillanat, amikor elgondolkodtam a folytatásról. „Úristen, még hátravan jó esetben negyven év az életemből, és akkor én ugyanezeket a színes kis fackockákat fogom itt rakosgatni egymásra és lefotózni?” Tudom, hogy van ilyen életút, ami pici variálások mentén épül fel, és gyönyörű életművek jöhetnek létre így. Például Giorgio Morandi kis vázákról készített csendéletei fantasztikusak, de nekem lehet,

hogy nem ez az utam. Kíváncsi voltam, kockáztatni akartam, ki próbálni valami mást. Olyan sokszor hallottam már azt, hogy „think outside the box!” Van egy cégem, jártam startup akadémiákra, és ott is ezt sulykolták. Hogy menj ellene mindennek, kockáztass! A legnagyobb dicséretnek azt tartják, amikor azt hallod a termékeddel vagy szolgáltatásoddal kapcsolatban, hogy „ha ez érdekes lenne, akkor már valaki megcsinálta volna”. És pont itt van a lényeg! Pont az az érdekes, hogy nem csinálta meg senki, tehát lehet, hogy nekem kell megcsinálnom. „Jó – mondtam –, gondolkozunk művészként is akkor a komfortzónán kívül.” Ott volt a biztonságosan felépített fotóművészeti karrier, amibe beemeltem egy szuperkockázatos, rendkívül költséges és ráadásul egy telített piaci szegmensből táplálkozó szándékot. A festészet ma a képzőművészet egyik legterheltebb szegmense, ami gyakorlatilag csak kockázat. Ha csak realisztikusan akarom nézni ezt az egész folyamatot, akkor abszolút hülyeséget csináltam, miközben a belső hívás meg pont erre sarkallt. Az-

tán pedig úgysem mi döntjük el, hogy a művészeti törekvéseinknek volt-e értelme, vagy sem, hanem majd generációkkal később valaki. Nincs más lehetőségem, mint a saját munkáimmal foglalkozni, a többire úgysem lehetek befolyással, de ezt nem is bánom, mert igazából senkinek nem kell megfelelnem, senkinek nem kell bizonyítanom. Ezért határoztam el magamban, hogy kiszámíthatatlan leszek. Megbízhatóan kiszámíthatatlan. Olyan kanyarokat szeretnék bevenni, amelyek első sorban számomra teszik izgalmassá a munkát.

Ezen dolgoznod, gondolkodnod kell? Kalkulálsz annak érdekében, hogy kiszámíthatatlan legyél? Vagy egyszerűen így működsz?

Nagyjából úgy kell elképzelni, mintha nyilakat lőnék előre, jó messzire. Nagyjából az irány megvan, hogy merrefele. Aztán hogy hova fog leesni az a nyílvessző, és én hogyan jutok el a jelenlegi pozícióból oda, hogy újra fel tudjam venni, újra ki tudjam lőni valamelyik irányba, az egy másik kérdés. Hogy milyen irányba lövöm ki, az teljes mér-

Puklus Péter

Zuhanyzás közben szeretkező hajhullás elleni és korpásodás
elleni samponos flakonok, 2022

akril, vegyes technika, vászon, 110 × 80 cm

tékben az intuíciónra van bízva, amiben pedig maximálisan bízok. Tehát részben tervezett a művészetem, ugyanakkor része a spontaneitással és az intuícióval összefonódó szakmai tudás és az önbizalom is. Mindezek forrnak össze az alkotásban.

A fotóidat átjárja valamiféle morózusság vagy melankólia, de a festményeid még abban az esetben is lazábbak, oldottabb hangulatúak, ha zavarba ejtően őszinte, feltárulkozó témát dolgoznak fel. Te is így látod őket?

Teljes mértékben. Örülök ennek a visszajelzésnek, mert érdekes módon felszabadultabb volt maga az alkotási folyamat is. Könnyen morózussá, depresszívvé váltak a fotóim, amik egyébként is sokszor sötétek, túlságosan fekete-fehérek. Anyám is mondogatta egy időben, hogy „Péter, sötétek a képeid. Jól vagy?” Nem, nem vagyok jól; nem voltam jól.

Aztán elkezdtem festeni. Az a százvalahány kép, amit megmutattam neked, tavaly, év elején készült, az áprilisban nyíló, szentendrei kiállításra. Ennek az intenzív időszaknak a közepén, márci-

us 15-én jelentette be a gyermekeim édesanyja, hogy huszonegy év után vége a kapcsolatunknak. Ezzel együtt folytattam a munkát, és az újabb képek is tele vannak humorral, lezzerséggel, valamilyen fura felszabadultsággal. Itt egy példával vissza tudok kapcsolni ahhoz a kérdésedhez, ami a fotózás és a festés különbségére vonatkozott. Van egy képem, amely két samponosflakont ábrázol, miközben együtt zuhanyoznak és szeretkeznek. Ez a munkám például erősen autobiografikus. Akármilyen fotót készítenék erről a két flakonról, amelyek valóban ott álltak a zuhanyzónkban, a végeredmény soha vagy nehezen lenne ennyire vicces, laza és felszabadult.

Az őszinteség viszont mindegyik munkádra jellemző. Számomra a fotóid és rajzaid, festményeid is feltárulkozóknak tűnnek, nem egyszer kíméletlenül. Őszintébb vagy, amikor fotózol és festesz, mint az életben? A művészet olyan nyelvet ad neked, amely segítségével szabadabban ki tudod fejezni magad? A kiállítás, amire ezek a festmények készültek, azt a címet kapta,

hogy *Egész életemben hazudtam*. Magyarul nem működik annyira jól ez a cím, mint angolul az igeidő használata miatt – *I've Been Lying My Whole Life* – pont benne van az a játék, hogy ez a kijelentés most is aktív, tehát hogyha most ezt állítom, akkor azt is jelenti, hogy ezzel a kijelentéssel hazudok, tehát nem hazudhattam egész életemben. Önellentmondás feszül magának az ígének a jelentése és az igeideje között.

Valójában igyekszem őszinte lenni, de benne vagyok egy önismereti folyamatban, és dolgozom azon, hogy ez az őszinteség, ami nyilvánvalóan belülről fakad, ne kérgesedjen meg. Fel kell építenem a bizalmat saját magammal kapcsolatban, és majd hogyha ez sikerül, akkor utána ki kell terjesztenem a közvetlen, később a tágabb környezetemre is. A művészeti önkifejezés azonban az őszinteség mélyebb és komplexebb kifejezésére ad lehetőséget. Szoktam használni azt a hasonlatot, hogy a műteremben jól eltöltött idő sok szempontból olyan, mint a jó szex. Mindkét esetben fennáll a szabadság, nincsenek gátlások, ugyanakkor ami törté-

nik, az az önismeretről szól, picit a határok átlépéséről, de azért nem túlzottan. Figyelembe veszem a másikat...

Ki a másik a műteremben?

Nem biztos, hogy meg kell nevezni, szóval az, hogy a mű-e, vagy a gondolat, vagy a közönség, az mellesleg. Ebben a párhuzamban az aktus intenzitása a lényeges, tehát nem feltétlenül van materializálható másik fél, hanem az aktus hi-telessége, intenzitása, mélysége az, amire építem a hasonlatot. Ha tényleg jól működik, egy más tudatállapotba jutok, amikor valamilyen közös, jó cél érdekében működünk együtt. Azért is használom ezt a hasonlatot, mert amikor jó érzéssel tudom becsukni a műterem ajtaját a nap végén, az hasonló ahhoz, mint amikor a hálószobából kilépve tudok visszanézni azzal az érzéssel, hogy „ezért érdemes élni”, „ez maga az élet”.

Közben azon gondolkodtam el, hogy ismerek-e másik olyan művészt, aki ennyire kitárulkozik a munkái által. Kíméletlen is és rokonszenves is az, amennyire őszinte vagy.

A metoo- és BLM-mozgalmak a Covid idejében zajlottak nagyjából. Az extrém feminizmus kicsit korábban ért el hozzám, de gyakorlatilag ugyanakkor, 2018–19 környékén, amikor elkezdtem festeni. Éppen ekkor egészen komoly személyes és szakmai krízisbe kerültem: ott álltam heteroszexuális, fehér, jómódú férfiként Európa közepén, és úgy, ezeknek a jogos kisebbségi igényeknek a gyűrűjében, abban a pillanatban gyakorlatilag esélytelennek éreztem magam. Csak az adottságaimnál fogva. Csak az általam meg nem változtatható, az identitásommal, lokációmmal összefüggő jellemzőimnél fogva. Ezeket nem tudom és nem is akarom megváltoztatni. Bármilyen jó művészetet csinálok, azt látom, hogy nincs esélyem megváltoztatni. Abban a helyzetben azt éreztem, hogy én lettem a kisebbség – ami nyilván egy cinkus kijelentés, mert kétségtelen, nem lettem, mégis megvan a veszélye, és ezzel valamit kezdeni kell. Egy percig nem vitatom, hogy teljes mértékben jogos az összes kisebbség összes igénye, támogatom is őket, és közben magamra is gondolok. Hogyan tudok része

lenni ennek a változásnak? Így jutok el ehhez a nagyon őszinte, sérülékeny, és közben végtelenül igaz hangnemhez. Nem azt mondom, hogy korábban hazudtam – és akkor persze megint beugrik a kérdés, hogy akkor vajon mégis miért állítom azt, hogy egész életemben hazudtam? –, de lehet, hogy igen vagy részben igen. Mindenesetre a Covid-járvány alatt elmélyült, tudatosabbá vált az őszinteségem.

Szembeszökő különbség szerintem az is, hogy a fotóid gondosan beállított, megvilágított, akkurátusan elkészített munkák – a festményeid viszont formai szempontból is lazák. A képzőművészeti munkáidat nézve semmiféle törekvést nem érzek azzal kapcsolatban, hogy a négyzetnek geometriai értelemben kikezdhetetlen négyzetnek kell lennie, vagy hogy különösebben ügyelnél a perspektívára, az anatómiai törvényekre. E mögött a lazaság mögött is van program?

Erre is egy tök jó válasz, hogy „Egész életemben hazudtam”. A tökéletességre való törekvéssel kapcsolatban kellett rájönnöm arra, hogy sok esetben mennyire

kontraproduktív, és mennyire torzítja a valóságot. Hogy mennyire szüremkedik át a magánéletembe az a művészeti attitűd, amit én a fotográfián keresztül megvalósítok... és akkor ehhez képest jelenik meg ez a lazaság a festészetben, ami valószínűleg egy rendkívül súlyos, mély igény is volt, hogy azt a görcsös tökéletességre törekvést fellazítsam egy kicsit. Értem ezt a gyerekeimmel való viszonyra is. Rájöttem, hogy nem kell annyira szigorúan nevelni őket, mint gondoltam annak idején.

Ismersz olyan fotóst, aki emellett jó festő is?

Moholy-Nagy László, például! És ez azért nagyon érdekes példa, mert én a MOME-ra jártam, ami akkor még Iparművészeti Egyetem volt, és az akkori rektor, Koppek Gábor volt a témavezetőm. Pont akkor váltottak nevet, és sokat beszélgettünk a névváltásról, hogy miért pont Moholy-Nagy... és hogy mennyire komplex, ennélfogva pedig lefedi az összes ágat, amit a MOME képvisel a formatervezéstől kezdve a textilen, divaton, grafikán, fotón, animá-

ción keresztül a filmig. Egy személyben annyira komplex ernyőként használható a neve az intézmény működésének a bemutatására, hogy keresve sem lehet jobbat találni. Ezért is jut eszembe ő, mert a tanulmányaim alatt ismertem fel annak a lehetőségét, hogy egy kalapácsnál többre van szükségem.

Moholy valóban olyan példa, akibe nem lehet belekötni. Az absztrakt grafikái, festményei alapján remek képzőművész volt amellett, hogy zseniális, úttörő fotós. De azért kevesen vagytok, akiket komoly galériákban képzőművészként és fotósként is kiállítanak. Ennek mi lehet az oka? Miért ilyen nehezen járható az ösvény a két művészeti ág között? Például a plasztikát és a grafikát szélesebb út köti össze, többen járnak rajta. De ahhoz képest, hogy a fotó és a festészet végeredménye is kétdimenziós alkotás, egészen kevesen művelik mindkettőt.

Az én estemben mindennek köze van a stratégiakereséshez, -építéshez. Olyan területet akartam keresni, amin kevesen jártak korábban. Van ez a mondás, hogy

onnan tudod, hogy jó úton jársz, hogy nincs előtted lábnym. Ez a lényege az egésznek. Egy határterületen mozogni, oda bevenni magamat. Biztos – illetve biztosnak tűnő – karrier állt volna előttem, ha maradok csak a fotográfiánál, el tudom képzelni, hogy hosszútávon ez működött volna sikeresen. Jó kérdés, hogy akkor most önsorsrontó módon lábon lőttem-e magam, vagy éppen hogy sokkal

izgalmasabbá tettem-e a művészetemet. Az biztos, hogy számomra izgalmasabb. Ahogy kifejtettem, végül is mindegy, és hogy az egésznek volt-e értelme, azt úgyse mi döntjük el. Voltaképpen az a kérdés marad, hogy nekem mi a jó ebben az egészben. És nekem ez az izgalmas.

A beszélgetésre a budapesti Három Hollóban, 2023 októberében került sor.

Puklus Péter

Két váza, 2022

akril, vegyes technika, vászon, 110 × 80 cm

A könnyelmű létezés kockázata

Körtesi Márton, Öngyújtótöltés, Budapest, FISZ-Apokrif, 2022

Körtesi Márton *Öngyújtótöltés* című debütkötete magán viseli azt a kezdeti alkotói fázisban jellemző iránykeresést, amelyet a könyvborító részleges iterativitáson alapuló, egységes koncepciója kevésbé, a kötet struktúrájának tagolatlansága és diffúz jellege viszont annál inkább előrevetít. Fontos kiemelni viszont, hogy ezen kettősség – miként azt Nádasy Ádám fülszövege is megjegyzi – a vitathatatlanul jó érzékkel megkomponált, kötött versformák tekintetében is észlelhető, ami által olyan, többnyire inkább szabadversben megszokott együttállásokat hoz létre, mint például egy haiku káromkodást is megengedő, indulatosan kiáradó, blaszfemizáló stílusa: „kitárt udvartól / visszhangzik orgazmusa – / szomszéd bazmegol”. (nyári éj) Az *Öngyújtótöltés* emiatt láthatóan két alkotói technikát gyúr össze: a későmodern weöresi hagyományt és a (neo)avantgárdban gyökerező

processzusokat. A két alkotói gyakorlat megnyilvánulásai már eleve feszültséget kódolnak a költeményekbe azáltal, hogy ezeken keresztül keveredni látszik a játékos formában megszólaló, versről versre ugyanazt a létélményt kifejező gondolatiság, illetve az ugyancsak játékos, de formabontó, és mindeközben önreflexívnek tűnő versnyelv.

Az egyértelmű ciklusokra fel nem osztott kötet ezen iránykereséséből fakadóan a montázs-technika révén hat az olvasóra. Sok esetben ez a módszer azonban olyan költemények egymás mellé tételével valósul meg, amelyek által – bár a hatás fokozására törekszenek – megtörnek a fontos gondolatok egyébként potenciálisan egyre szélesedő perspektívái. Így például a (*kanyar*) melankolikus és sejtető sorai mellé a (*szinte*) Tandori Dezső *A damaszkuszi út* című költeményére emlékeztető, akár stílusparódiának is beillő műve kerül, ami

miatt az előbbi alkotás lényegi mondanivalóját szinte eltünteti az utóbbi vers hatástalansága. Noha ez szándékolt lehet, hiszen – mint ahogy a kötethez létrehozott weboldal is közli – „18 (3x6) vers egy négy dobókockából álló ihletgenerátor használatával készült”, amelyhez a szerző egy, a kötetbe fel nem vett versben közöl használati utasítást. A dobókocka igénybevétele miatt a versek félig-meddig – hiszen a kockára írt szavak akaratlanságára nincs utalás – kitétek a véletlennek, így az visszahat arra, hogy a közölni kívánt tartalom milyen gondolati struktúrában mutatkozik meg, azonban anélkül, hogy a processzus magát a mondanivalót meghatározná. Ennek okán a metaforika a véletlen segítségével készült versek esetében szétfeszíti a már az alcímekben is célként kitűzött (*avagy a szisszenéstől a lángig*), gondolatilag egyébiránt szoros összetartozást feltételező, folyamatelvű kötetnarratívát.

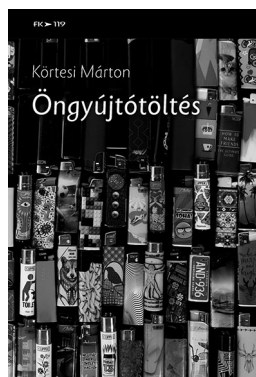
A kötet egyes verseihez közelebb lépve a versformák eklektikusága nyomán kitűnik, hogy az ihletgenerátor igénybevétele né-

hol többet árt a kötetnek, mint használ. Akadnak ugyanis szokások, ahol a szükségképpen beépített szó teljesen idegen a versről: „Az anyag földrajzát követni kell, / muszáj feltérképezni szövődményeit” (*Képhatár*), vagy

„anonim vadászles őrzi árnyékát.” (*Rásül*) (*Kiemelések tőlem*)

Noha az effajta elidegenítő nyelvi gesztusok akár átszervezhetnék az egyes versek jelentésrétegeit, nem adnak hozzá a

kötet gondolati ívéhez, hanem egy újabb megoldandó költői feladatnak, öncélú ujjgyakorlatnak tűnnek. Ezt ugyan el lehet ütni a véletlen sajátosságának bájával, vagy az ezáltal létrejött képzetek különösségével, viszont ezek hatására – paradox módon – egyre inkább verskonstrukciós tendenciák tűnnek ki, semmint egyedi megalkotottságok. Fontos azonban hangsúlyozni, hogy a meghatározott elveken működő ihletgenerátorral kapcsolatban elméleti problémák

is felmerülhetnek. Habár a technika világos, árulkodó adalék, hogy az immár nyomtatásban megjelent versek elejéről – az online megjelenésektől eltérően – lemaradt az ihletgenerátor által „kidozott” szavak feltüntetése. Ez pedig arra enged következtetni, hogy tudatosan egy olyan koncepcióról van szó, amelyben az alkotói folyamat autonómiájának és annak (részleges) feloldásának összeegyeztetése zajlik. A véletlen tehát csak egy olyan eszközzé lesz, mely segíti a vers létrejöttét, viszont erre a folyamatra önmagában nem reflektál. Egyszerűen csupán beilleszti a kötetfolyamba, kiüresítve ezzel egy fontos poétikai narratívát. Ha viszont ez így van, úgy azon túl, hogy közelebb áll a (neo)avantgárd hagyományhoz, mint a későmodernhez, mindkettőt ki is forgatja. Merész és imponáló vállalat ez egy debütkötet számára, viszont a koncepció ezen furcsasága mellett az egyetlen dolog, ami ezt a „csatát” megkönnyíti: a kötet tétje. Ugyanis, ha az említett hagyományok kiforgatása felől nézzük a kötetet, akkor a későmoderni (és leginkább weöresi) formabra-

vúr a közlés nyelvi megvalósulása miatt (pl. „*basszameg míg írtam itt a versemet / már megint kiszakadt a széken*” [négy sorosok]), a (neo)avantgárd pedig a véletlen sajátosan átértelmezett koncepciója által sérül. A véletlen beemelése a műbe eredetileg ugyanis arra volt kísérlet, hogy az értelem-tételezés ne rekedjen meg a szubjektív logikai szelekció területén, hanem mutassa meg a világ objektív összefüggésrendszereinek – egyébiránt az alkotói szubjektum miatt – láthatatlan részleteit. A dobókockára írt szavak azonban – mint a szerző írja – „szimpatikuságuk” révén választódnak ki, vagyis az alkotói autonómia megszüntetésének igénye egyáltalán nem áll fenn, és így egyszerűen az ötletnélküliség áthidalására szolgálnak. A koncepció csak játék, semmi több.

A kötet vitathatatlan erőssége viszont két szociografikus igényű vers, illetve a csaknem minden versben fellelhető motívus rendszer jól felépített jellege. A két kiemelkedő vers a *Februárvégi kép* és *A küszöbön*. Az előbbiben a lírai én azon a híren tőpreng, miszerint egy hajléktalan

„megölt egy másikat”, belevetítve ezt a természet váratlan és érthetetlen folyamataiba („s nem fújtak már nagy szelek, / nem is kellett nagykabát – mégis / másnap ismét újrafagyva láttam / a dél-budai időszakos mocsarat.”), utóbbi pedig egy lakóközösség által megbámult, tettlegességig fajuló „házaspári drámát” („egy csattanás utáni csend”) és annak következménytelenségét írja le. Az egymástól látszólag távol álló, tragikus események valójában a hiányt mint a kötet vissza-visszatérő, szorongató problémáját emelik ki a maguk érzékletes módján. Merthogy ennek a hiánynak az ellenpólusa az a néha kínosra, néha humorosra sikeredett metaforika, amellyel indul a kötet („erjed a fingszag” [négy sorosok]), és amely az ugyancsak visszatérő anyagszere motívumának egyes folyamataihoz kapcsolódik. Noha a kötet e két fő szervezőelemét könnyű lenne egyszerűen a komoly és a humoros hangvételek kötetsszervező dinamikájához kötni, a versek ennél sokkal fontosabb problémákra mutatnak rá: az emberben meglévő, meghaladhatatlan ingerekre („jövőt emészt,

és múltat szarik” [Kavicsfolyam]) és az azokkal szükségszerűen együtt járó létszorongásra („Meghívom sorvadt fantáziám, / a sarkok sötétjébe szörnyek / mozdulatlanságát képzelem” [Öngyújtótöltés]). Az utolsó vers öngyújtó általi fellobbanása („s a tűzkövet ráfordítva / fellobbanhatok”), – ahol az eszközből kifogyott gázt a lírai én egy szellentéssel pótolja – nem egy könnyed, a létezés értelmét kifigurázó mozdulatsor leírása, hanem éppen annak metaforizált lehetősége, hogy a körülöttünk lévő hiányt önmagunknak a világba való teljesebb kiterjesztésével tudnánk betölteni. Jóllehet, hogy a költemények a humor mögé bújva felettébb jól „titkolják” ezt, mégis az a rettenetes és megoldhatatlan feladat olvasható ki belőlük, hogy az embernek először saját magán belül kell elvégeznie azt a munkát, amelynek könnyelmű (hiány)pótlása miatt – akár saját vesztét okozva – maga is „fellobbanhat”.

Az Öngyújtótöltés az izgalmasnak tűnő alkotói módszerével kecsegtethet igazán. Végére azonban épp e processzus miatt következhet be, hogy amikor tétje

lenne a játéknak, gyakorta elhiteltelenedik a koncepció. Ami azonban végső soron megmenti a kötetet, az az egyes versek rétegzettsége, merthogy amiről szó van, az a mindannyiunkban meglévő létszorongás. Az utolsó verse tekintetben a későbbiekre nézve bizakodásra adhat okot azáltal, hogy a koncepció erősebb és egyszerűsre figyelemre méltóbb vonatkozásaiból merítve engedi el az olvasót. Ez pedig, az említett

iránykeresés felől nézve, remélhetőleg egyúttal a végezetül kiválasztott alkotói utat is szimbolizálja. Ha ugyanis Körtesi költészete az írásom első felében említett tendenciák helyett inkább az utóbb kiemelt erősségeket követi majd, akkor biztosak lehetünk abban, hogy nem csak pillanatnyi fellobbanást fog eredményezni a művészete, hanem egy valóban hosszú ideig tartó tomboló lángot. Rajta áll.

Hocza-Szabó Marcell

A városon túl semmi sincsen

K. Varga Bence, *Repedések* könyve, Budapest, FISZ-Apokrif, 2022

K. Varga Bence *Repedések* könyve című novelláskötetében semmi sincs a városon kívül. Nem is létezhet. A város foglal magába mindent, ami ebben a prózavilágban egyáltalán lehetséges, tehát egyfajta modellként is viselkedik. A város adja a könyv összes novellájának helyszínét, de nem csupán háttérként vagy kulissza-ként funkcionál, hanem maga a sűrű közeg. Egy lerúgott, a per-

manens pusztulásba belemerevült, magyar vidéki településre kalauzol minket az a tíz novella, amely nagyjából a rendszerváltás utáni, a kilencvenes évek elejét idéző, de közelebbről meg nem határozott, „álló” időben játszódik. A megrajzolt tabló tipikusságában már-már túlzó, éppen ezért esszenciális: nagyon is jól ismerjük mi ezt a világot, a vidékies Magyarország leszakadó kö-

zegét. Talán az a kijelentés sem túlzás, hogy a város tulajdonképpen a könyv rejtett főszereplője, ez a személytelen létező, ez a lakóinak életét minden tekintetben meghatározó, a benne vegetáló egzisztenciák sorsát kérlelhetetlenül predesztináló, nyomasztó és a maga nemében totális valóságkonstruktum.

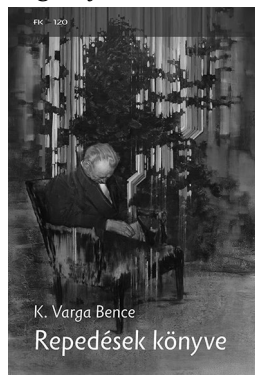
K. Varga Bence prózastílusa egy aránylag jól körvonalazható magyar prózahagyományba illeszkedik bele, továbbírva azt a maga történeteivel, egyéni ízeivel. A város és lakói világának groteszkségéről vagy abszurdságairól, a hétköznapi realitáskereteket zavarba ejtően meghaladó, néhol már-már mágikus realistaként jellemezhető történeteiről, sejtelmesen disztópikus jellegéről eszünkbe juthat Krasznahorkai László, Bodor Ádám, de akár helyenként Gion Nándor szövegvilága is. Ha pedig világirodalmi kontextusban gondolkodunk, egészen biztos, hogy ez a próza Kafka és Gogol nélkül nem születethetett volna meg. Ilyen stílusok és hagyományok ötvöződnek K. Varga Bence novellavilágában, ki-egészülve a szerző legtöbbször

nagyon találó alaphelyzeteivel, meglepő témaválasztásaival és -kidolgozásaival.

A kötet egész világára jellemző

egyfajta általános lefokozottság, ami tetten érhető mind az élethelyzetekben – a roppant erős *Hályog* című novella szereplője például egyes-egyedül akarja

levágni a disznáját –, mind a helyszínekben – lepukkant kocsmák, esztéka, szennyvíztelep –; a város éppen olyan elhasznált, mint amennyire a benne vergődő életek azok. Szemléltetésként álljon itt egy olyan részlet a *Füst* című szövegből, amely kicsinyítő tükröként jellemzi az általános kiszolgáltatottságot: „Az első téli estén a házak kályhájában fellobbantak a használt ruhákkal, gumibroncsokkal, tejesdobozokkal, régi bútorokkal, szőnyegekkel, matracokkal, játék babákkal, egykori tankönyvekkel és még ki tudja, mivel táplált tüzek, füstjük pedig beleivódott az emberek

hajába-bőrébe, a fák leveleibe, a háziállatok bundájába, de még a repedések a falakon is ezt a szagot árasztották magukból. Aki ilyenkor megállt odakint, és végignézett a fátyolos utcákon, a háztetők között gomolygó füstös ködön, úgy érezhette, hogy az égbolt a feje fölé ereszkedett. Mint ha a várost végleg elzárták volna a külső világtól, megszűnt minden távlat, s ezzel minden látszólagos bizonyosság is.” (102) A Tar Sándor-i nyomor jelei folyamatosan ki- és kiütköznek a minden napokból; a szereplők tekintete szinte kivétel nélkül olcsó alkoholtól tompa, többségükben magányos, sokszor múlt nélküli, de mindenképp jövőtlen emberek.

Ennek a világnak ugyanis, bár sok meghökkentő dolgot tartalmaz, tulajdonképpen szigorú szabályszerűségei vannak. Egyrészt: a valóság szinte sohasem az, aminek elsőre látszik. Másrészt: a szereplők, küzdjenek bármilyen problémával, nem arathatnak győzelmet a körülmények, a személyes életük belső kényszerei vagy akár a város közege fölött. Ekként két út lehetséges számukra: vagy törvényszerűen elbukják kisszerű harcaikat,

vagy valamilyen módon „megkerülik” azokat. Ez annyit tesz, mint „a rendszeren belül emigrálni”, outsidersré válni, ami a társadalmi kötöttségek, sőt akár a valóság szabályszerűségei alól való felszabadulást is jelentheti. Mert úgy kilépni a szűkebb-tágabb kényszerek közül, hogy fizikailag elhagyják a várost – legalábbis tágabban értett környékét –, az itt lehetetlen. A város tehát mitikus hely, amelynek azok válnak mitikus figuráivá, akik úgy szabadultak ki a város jelentette börtönből, hogy nem hagyták el azt. Ilyen például Rezső, a lumpen kéményseprő, aki alkoholizmusát mások türelmére és jóindulatára alapozva finanszírozza („Van valamid, Péterkém?” [108]), ám aki egyszer csak megmagyarázhatatlan módon eltűnik egy kéményből, amikor egy mellékszereplő tényleges munkára kényszeríti. Ezt követően pedig már-már gogoli értelemben vett, kedélyes – és a valóság repedései mögé látó – kísértetként borzolja hirtelen felbukkanásaival a város lakóinak elhasznált idegeit. Vannak tehát, akik tulajdonképp kitörnek a kényszerek alól – mint a *Kemping a város szélén* fősze-

replője is, egy roppant furcsa, „mágikus-pszichedélikusnak” nevezhető élmény következtében –, de ennek az árát ezeknek a figuráknak is meg kell fizetniük a maguk módján.

A vigasztalan sorsok és a város általános állapota azonban egymás okai és okozói is egyben, egyfajta önmagára záruló, ördögi kört alkotva. Ezt a paradox viszonyt fejezi ki az elbeszélő egy szarkasztikus megjegyzése, amelyet egy kukásbrigád munkarutinja leírása kapcsán tesz: „Ferkóék munkáját egyaránt irányította az a fejünkben szöveget ütött elképzelés, hogy a munka csak akkor munka, csak akkor van értelme, ha gyorsan, erőteljesen végzik, és minél fárasztóbb. Mert annál, hogy »tele van a tökük« a munkájukkal, csak az volt elviselhetetlenebb, ha nem volt okuk rá, hogy tele legyen.” (122) A városban ehhez hasonló elmentmondások szervezik az egész létezést – ez is egyfajta általános törvényszerűség.

A város is képes tükrözni a benne élők egzisztencialisztikus magára hagyatottságát, a „sehogy sem jó” és a „minden mindegy” életérzését közvetítve. A *Kemping*

a város szélén hőse ezt az állapotot ismeri föl a város szerkezetében. „Hiszen bárhogy is dönt, bármerre indul tovább, újabb és újabb kereszteződések, újabb egymásba torkolló utcák tárulnak majd fel előtte, újabb kézzelfogható változatai annak a bizonytalanságnak és elveszettségnek, amit akár lakásából, akár a kocsmából kilépve, de minduntalan érzett, ha útnak kellett indulnia.” (140) A város tehát útvesztő is a szereplők számára, akik hiába ismerik a maguk szokásos, naponta bejárt útvonalait, nem tudnak kikeveredni a város közegéből.

Valószínűleg az eddigiekből már láthatóvá vált, hogy könyv telis-tele van sztereotípiákkal, mind a helyszíneket, mind a szereplőket tekintve – érzésem szerint vállaltan –, emiatt lehet annyi minden ismerős. Hogy ez mégsem baj, az éppen amiatt lehetséges, hogy a novellák egyrészt nem kivételes életeket és helyzeteket akarnak megmutatni, hanem a sok tekintetben tipikust, ehhez pedig elengedhetetlen a sztereotípiák használata. Másrészt pedig ezek a szövegek képesek kibontani a megmozgatott sztereotípiák

igazságait, tehát ezek nem előre kész panelekként viselkednek, hanem szervesülnek, vitalizálódnak a felhasználásuk során.

A könyvben, a kétségtelenül erős példázatos-egzisztencialista jellegén túl, erőteljesen tetten érhető a szegénységirodalmi érintettség is, az azok nevében való beszéd, akiknek nincsen, nem lehet hangjuk. Ez természetesen nem történik direkt módon, és bár kilátástalan sorsok tömkelegéről olvashatunk, a *Repedések* könyve korántsem tör szociografikus babérokra. Ez már csak annál fogva sem lehetséges, hogy a szegénység a kötetben abszolút és mindenkit szinte egyforma mértékben érintő, a város valóságának közegét alapvetően meghatározó, „természetes” jellenség, így e hősök helyzete nem állítható kontrasztba az előnyben lévők vagy kivételezettek vélt csoportjaival sem.

K. Varga Bence tíz tételben megalkotott romlásszimfóniáját egy olyan grandiózusan groteszk végjátékkal zárja le, amelyért önmagában érdemes elolvasni a könyvet. A zárattal – amelynek részleteit azonban itt fedje jótékony homály – tetőzik be igazán

a könyv koncepciója, amely egy roppant nyomasztó, sokszor visszataszító és mocskos – és számtalan vonatkozásában számmunkra sajnos nagyon is ismerős – világot tár elénk, de furcsamód éppen ezért jó olvasni. Merthogy éppen ez a hátborzongató, a hétköznapi sötét fonákját mutató rettenetesség van benne jól megírva, amely a könyv világának magvát adja, és amely ezáltal egyfajta tömörített lényegiséget képes átadni a magyar valóságból. A kötetben belül minduntalanul megjelenő paradoxitás tehát a könyv és olvasója viszonyát is meghatározhatja.

A *Repedések* könyve több mint erős bemutatkozás, első kötetes szerző nagyon ritkán szokott ilyen minőségű prózával jelentkezni: K. Varga Bence koncepciója pont olyan kerek, lezárt egész, mint novelláinak komor városa. A repedések egészen pontosan azon a komplexumon mutatkoznak, amelyet a szereplők a saját, koherens valóságukként gondolnak el. Ráadásul a megnyomorodott, lefokozott és sztereotipikus prózavilágon egyre nyíló résekben szubtilis módon ott lap-

pang valamilyen nehezen meghatározható, indirekt, hidegleglősen éjfekete humor is, amely alig

észrevehetően szövi át a magyar purgatórium művészi erővel megrajzolt allegóriáját.

Tanos Márton

Csokkolom, ebben az országban páran még próbálnánk szerelmesnek lenni

Kemény Zsófi, *Most vagyok soha*, Budapest, Jelenkor, 2023

Évszakokon masíroz keresztül a körkörös memória, még a Balaton vizén is képes sétálni. Kemény Zsófi új verseskötete, a *Most vagyok soha* az utolsó oldalig fenn tartja a címben hirdetett ellentmondást. Megoldást pedig bölcsen, őszintén nem kínál a szerző eddigi életművét meghatározó, hullámozó negyedéleti válságra. Néha kicsit teátrális, suta, de talán eddig sosem volt ennyire érdekes arról olvasni, milyen érzés Kemény Zsófinak lenni.

Túl közel, túl távol, legrosszabb esetben kvantumösszefonódásban. Nagyjából így helyezkedik el Kemény Zsófi költői

énje szerelmeihez, barátaihoz, családtagjaihoz viszonyítva a szerző új verseskötetében, a *Most vagyok sohában*. Ahogy túltettük magunkat a címben szereplő, szigorúan idézőjelben „ügyes” szójátékon, és belevágunk a szövegbe, nemcsak a suta címmel, de a szerző korábbi munkásságának nem épp körbeajnározott részeivel kapcsolatban is úgy érezhetjük: ha idegenkedésünk miatt egy bocsánatkérést nem is, de némi, a szó szoros értelmében vett elnézést megérdemel a Zsófiverzum.

A *Most vagyok sohában* ugyanis beérett önfegyelemmel, erős

kohézióval, és megkapó, kísértő képekkel bontja ki magát a magyar rögválóságba taszított érzékeny, mindenben (is) kételkedő lírai én csendes válsága.

Ha tézist keresnénk a kötet első lapjain, „A sebek körkörös memóriával emlékeztetnek” (Hegtetoválás) mellett még a „Fekszik az ágyon, rém idegenség, idegen tárgyak, épp odafér, befelé tombol” (Visszatánc) sorok-sorrészletek lennének erős indulók. Ezekben a részletekben a szerző előre összefoglalja azokat a helyzeteket és érzéseket, amelyek később is fel-feltűnnek a költeményekben, hol hangsúlyosabban, hol mint szükséges háttérinformáció, lore a fő cselekményszál mögött.

Amanda Palmer zenész-dalszerző könyvében, *A kérés művészetében* összehasonlítja saját, és férje, Neil Gaiman írási stílusát: arra jut, hogy míg ő csupán egy-két lépéssel távolodik el a rögválóságtól, hogy kifejezze mondandóját, addig Gaiman messzebbre elrugaszkodik a szürreál felé. *A Most* vagyok sohat viszont pont az teszi dinamikus, folyamatosan érdekes olvasmánnyá, hogy a szerző folyamatosan ide-oda sétál

a teljes szürreál és a poros-koszos, puritán köznapiság között.

Akadnak efféle, fájóan hétköznapi, puritán képek:

„Ősz végi délelőtt, tizenegy. / Tűz be a nap a déli fekvésű ablakon. / A falról szemrehányóan néz le a hatalmas, sárga teve, / tehát hanyatt fekszel, és semmit nem csinálsz.” (*Kukacfa*)

Amelyeket kisvártatva konceptuálisabb, szinte misztikusnak nevezhető sorok követnek:

„Kiszökő most is, beszökő régen, / ballada készül, nincsen késszen, / két kilazultabb pont a sötétben: / a városi vadban a két szem.” (*Visszatánc*)

Természetesen efféle kilengések minden költő munkájában szerepelnek: Kemény viszont úgy gyúrja bele a valóság és a földöntúlóság kettősségét a kötet DNS-ébe, mint mazsolát a tésztába. Egyszerre járunk körbe Balatonparti strandokat, komor belvárosi lakásokat, nyüzsgő utcákat, és egyszerre dobogunk együtt a szerző riadt szívével, amely folyamatosan próbál elszakadni a tér-idő fárasztó kötelezettségeitől.

Az elszabadult, körkörös memória és annak szembenállása a

mindennapi étellel abban is megmutatkozik, ahogy a szerző a különböző évszakok képeit használja. Telet nem tavasz követ, a levelek nem a nyár távoztása után kezdenek hullani: hol még a langymelegben ülünk a parton, hol a lélek hideg telében fagyoskodunk. Az alábbi versszak a *Visszatánc* című versből szépen megmutatja, hogyan képez hidat egy évszakkép a „befelé tomboló” költő és lelombozó környezete között:

„Fekszik az ágyon, rém idegenség, / idegen tárgyak, épp odafér, / befelé tombol, látja azért már, / hibernálta a múltat a tél.”

De alább, a *Nyájas* című költemény soraiban is hasonló szerepet tölt be a „tél”:

„Karácsonyra kiürülnek a boltok, hogy fogok sapkát / szerezni? / Télen sapka nélkül nem lehet szeretni”.

A valóság talajáról történő felszállás azonban nem mindig zökkenőmentes. Megesik, hogy a szerző egy-egy szellemesnek tartott, de valójában alacsony versenyértékkel rendelkező szójátékkal ingázik a föld felett. Az alábbi sorok kontrasztban állnak a kötet

céltudatosságával, őszinteségével, mintha csak egy elképzelt posztmodernkvótát akarna a szerző kitölteni:

„Egy zebra a zebrán csak optikai csalódás, de csalódik / bárki, ha zebrát lát? / Afrikában biztos egyszínű lovakat festenek az útra, / hogy így legyen kissé egzotikus az átkelés”. (*Alvászavar*)

A fentebbi – ritkább – esetben ráadásul még az után is továbbfűzi a méltatlan alapvetésre alapuló játékot, hogy az olvasó annak megtörténtét sóhajjal tudomásul vette. Egyszerűbb és szebb, amikor az efféle képeket csak meglátogatja, aztán otthagyja, hogy visszatérjen az érdekesebb, értékeesebb sorokhoz. Az alábbi példában is ez látható amellet, hogy a posztmodernkvótát itt egy nonverbális, a digitális világból ismert pikto grammal (szmájli, na) toldja meg:

„Ő a laptopjába görnyed, azzal rejt el, hogy sír. / Ha meghalna, munkába temetkezne. / :)” (*Kávézó*)

A posztmodern nyaláncságok nem csak ezekben az esetekben ásnak alá amúgy tökéletesen működő verseket. A szerző néha túl teátrálisan, talán túl nagy önbizalommal fest képeket, amelyek így vagy úgy hibádzanak – legtöbbször azért, mert egyszerűen úgy érzi az olvasó, hogy effélét túl sokat látott már:

„(Zárójelessé váltak a gondolatok, a mondatot sem / érdemes befeje...)” (*Mindegykijeink csillagtúrája*)

Vagy csak nem érzékelteti a szerző eléggé, hogy ez ironia akar lenni? – teheti fel máskor a kérdést az olvasó, például az alábbi sor olvasásakor:

„Mi is szeretnénk, hogyha szeretnének”. (*Hüvelyes zsenge borsó*)

Szerencsére az efféle képek a kivételek, és ez az írás is csak azért pellengérez ki őket, mert kötet szinten már nehezebb veretes kritikát megfogalmazni a *Most vagyok soháról*. A szerző céltudatosan, több oldalról támadva fejti ki a narratíváját, amelyben ő és a nagy Ő mindketten egyszerre antagonisták és protagonisták.

A két fél gyakran kezdi konfliktusban a költeményeket. Ilyen-

kor alapvetésként az elbeszélő oldalára áll az olvasó, ám sok esetben csavarra várhatunk a vers vége felé. A két harcoló fél néhol összefog. Például *A hiperaktív sírásó titkában*, amely először így mutatja be a konfliktust köztük:

„Már elküldtél melegebb éghajlatra, / tehát tulajdonképpen a Föld legbelsejébe, / ahol a hiperaktív sírásó éppen / a világ legmélyebb sírját ássa. Miért? / Én vágyom vissza a fényre. A sírásó? / Nem tudom. Ez titok”.

Majd a vers végén Ő és Én együtt lépnek fel a költői képpel szemben:

„és érzük utol a hiperaktív sírásót, / kapjuk el, üssük le nagyharanggal, / és szedjük ki belőle, hogy miért, / mielőtt még elérne Ausztráliába”.

Akad azonban olyan is, amikor a költői én feladja a protagonista szerepet, és Ő válik a vers főszereplőjévé, mint például az *Ellenségeink öngyilkosságában*. Itt az első sorokban még a költői énen van a hangsúly, aki negatív érzéseket táplál a másik fél iránt:

„Amikor megérkeztünk, / a többi versenyző úgy nézett rám, / hogy elszégyelltem magam, mit

keresek itt. / Esélyem se volt el-
lened, mert te tényleg meg akar-
tál halni, / nekem pedig csak
mindegy volt akkoriban”.

Majd a végén megerősíti a má-
sik fél fölényét, és a hangvétele is
megváltozik vele kapcsolatban:

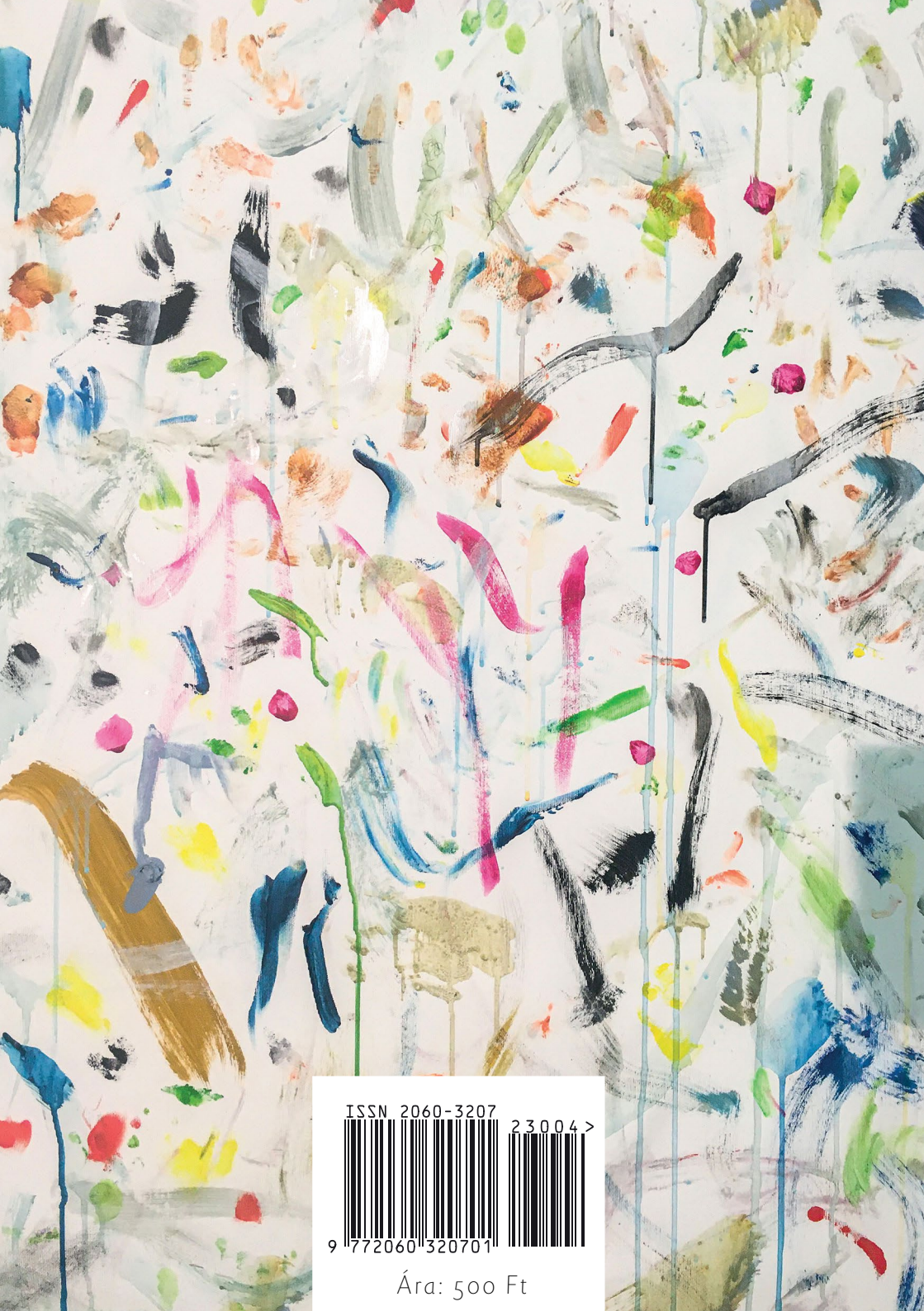
„Én megint vesztettem, de ta-
lán, tényleg csak talán, / azért,
mert nem is akartam igazából
meghalni. / Végig neked szurkol-
tam. Mintha az edződ lettem volna:
/ a felkészülési időszakban buzdí-
tottalak és provokáltalak, / sosem
hittem el, hogy már elég jó vagy, /
és ezzel is ösztönöztelek, hogy
a végén a bajnokságon / minél
jobb teljesítményt nyújts majd”.

Az efféle csavarok, és szerep-
béli változások teszik a kötetet
dinamikussá: pont annyi izgalmat,
rejtélyt és jutalmat ad az olvasó-
nak a két fél tánca, hogy mindig
szívesen lapozzon a következő ol-
dalra, nem törődve azzal a lehe-
tőséggel, hogy ott talán egy
gyengébb verset talál, sutább be-
fejezéssel. Hiszen több olyan köl-
temény akad, amely a kötet
kontextusában bőven megállja a
helyét, előreviszi vagy mélyíti a
narratívát. Külön öröm pedig
meglelni azt a pár költeményt is,
amely ezen mértékletes, okosan
megtervezett kötet lapjai nélkül is
megállná a helyét.

Mohos Máté

E számunk szerzői

Biró Erika (1987) angoltanár, *Budapest* • **Bödecs László** (1988) költő, kritikus, legutóbbi kötete: *Kánaánhoz közelebb* (Napkút, 2022), *Szombathely–Budapest* • **Faragó Dániel** (1985) költő, műfordító, legutóbbi kötete: *Lehull a lepel* (Publio, 2015), *Cameri* (Olaszország) • **Hocza-Szabó Marcell** (1996) PhD-hallgató, *Debrecen* • **Istók Anna** (1977) könyvtáros, író, költő, legutóbbi kötete: *Elejétől a végéig* (Könyvmolyképző Kiadó, 2022), *Gödöllő* • **Littner Zsolt** (1971) ügyvéd, titkos író, *Budapest* • **Mohos Máté** (1995) újságíró, *Budapest* • **Ocsenás Péter Bence** (2001) író, *Agárd* • **Puklus Péter** (1980) fotó- és képzőművész, *Budapest* • **Sajó László** (1956) költő, író, legutóbbi kötete: *Költők a teraszon* (L'Harmattan, 2023), *Budapest* • **Simon Márton** (1984) költő, legutóbbi kötete: *Éjszaka a konyhában veled akartam beszélgetni* (Jelenkor, 2021), *Budapest* • **Szabolcsi Viktória** (1984) költő, *Fribourg* • **Tábor Ádám** (1947) költő, esszéíró, legutóbbi kötete: *Út és/vagy utazás – Esszék, elemzések* (Parnasszus Könyvek, Tipp Cult, 2020), *Budapest* • **Tanos Márton** (1986) irodalomtörténész, legutóbbi kötete: *Regény Párhuzamok. Mészöly és a kortárs próza* (Kijárat, 2022), *Budapest* • **Veress Dániel** (1988) szerkesztő (Apokrif), *Debrecen–Budapest* • **Veszprémi Szilveszter** (1997) költő, blogger, közösségsszervező, legutóbbi kötete: *Helyek, ahol rám öröm vár* (Prae, 2022), *Szeged*

ISSN 2060-3207

23004 >

9 772060 320701

Ára: 500 Ft